Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

SWOBODA

РІК XIX. НЮ ЙОРК, Н. Й. ЧЕТВЕР, 23. МАРТА. 1911. ЧИСЛО 12. VOL. XIX. NEW YORK, N. Y., THURSDAY, MARCH 23, 1911. No. 12.

Дещо про фармерство у Верджінії.

Послідними часами дістав я кілька листів з ріжних сторін Злучених Держав і Канади від людий, які хочуть фармерувати у Верджінії. Розуміє ся, що на усі поставлені мені питаня міг я у приватних письмах відповісти лиш дуже коротко. Осьтут постараюсь відповісти на них троха ширше, особливо про тутешну околицю. Хто хоче знати більше про цілий стейт, нехай напише до комісара рільництва (Commissioner of Agriculture, Richmond, Va.), а дістане безплатно книжку, що описує кождий повіт (county). Кромі сего дістане також спис і ціни фарм, які ріжні аґенти мають на продаж у сім стейті.

Верджінія, як всякий знає, має дуже гарне підсоне. Не є тут ні за горячо, ні за зимно. Орати можна нераз кождого місяця в році — а худоба пасесь майже цілу зиму.

Землї на схід від Ричмонд, особливо положені над ріками і близько моря, не зовсім здорові, за те країна на захід від Ричмонд дуже здорова. Вода знаменита. Земля дешева. Дерева опалового і будівляного подостатком і одно і друге дешеві. Ринок для збутя продуктів близько. З Ричмонд до Ню Йорку, приміром, усего 10 годин їзди. Філядельфія, Балтимор, Вашинґтон — ще близше. Се були би додатні сторони Верджінії.

Лихі сторони (говорю головно про близьку околицю) отсї: дороги зимою погані. Люде білі запофапі, з перестарілими поглядами, досить Ніґрів, земля спустошена. Церков ні шкіл руських, розуміє ся, нема, так само нема тут руських людий. Що до доріг, то мушу замітити, що лїтом они дуже добрі і люде потроха починають добачувати потребу удержувати їх в добрім стані також зимою. Для фармера, що не потрібує возити тягарів зимою, лиха дорога в тій порі року не робить великої ріжниці.

Аби не мати богато до роботи з тутешними білими і чорними людьми, найліпше, єслиб кількох знакомих осіло близько оден другого.

Земля спустошена тим, що за мало держать худоби тай за часто управляли на ній тютюн і кукурузу. Однак, загалом беручи, земля добра і легко єї поліпшити там, де є добрий підклад (subsoil). Де є так званий crawfish land там вже поліпшене земля більше коштовне і такої землї куповати не варта. При теперішній системі господарки, пшениця видає з акра 18 до 20 бушлів, кукуруза 20—25, тютюн приносить 50 долярів, бараболї 100 бушлів, овес 30 бушлів і т. д. Ліпші фармери мають ліпші збори. Ціна землї, завдяки сильному напливови північних і західних фармерів іде скоро в гору. Земля, яка продавалась кілька років тому, по 5 долярів, тепер продаєсь по 10 до 15. Ліпші землї приносять 25 і до 40 долярів за акер а над рікою Джеймс (де садять кукурузу з року на рік без гноєня) 100 долярів. Земля некорчована продаєсь звичайно від 10 до 12 долярів акер, а є тут оден обшар некорчованої землї 1800 акрів, який можна би купити, думаю, за 7 долярів акер, розуміє ся, за готівку.

Вигляди на господарку для наших людий, які мають від 500 долярів готівки такі.

Не пускатись на фармерку самому а бодай з двома трема знакомими. Се важне тому, що оден може другому помочи, дальше сусіди повинні мати спільні машини, як косярку, грабарку, сіварку, культиватори, ріжного рода борони а навіть плуги. Одинока річ потрібна кождому, се однокінний віз, звичайна борона, однокінний культиватор і подібні дрібні знаряди. Коня найліпше держати одного доброго, сильного. Орати переспрягаючись з сусідом. Культи… робити одним конем.

Не куповати більше як 25 до 40 акрів. При добрій господарці 25 акрів виживить родину, худобу та ще принесе що року 200 до 500 долярів гового гроша. Хто купує великий шмат землї, мусить платити більший податок, а єсли не годен усеї тої землї добре управляти, буде мати не зиск а шкоду.

Господарство для наших людий з капіталом 500 до 1000 долярів в сїй околици, уявляю собі таке.

25 акрів землї, розділених на 5 частий по 5 акрів. З того 5 акрів кукурузи, 5 акрів пшениції, 5 акрів конюшини з травою, 5 акрів тютюну, 5 акрів на будинки, сад, огород, пасовиско і т. п.

Плодозміг був би такий: кукуруза з конюшиною (crimson clover), тютюн, пшениця, конюшина (red clover) з травою, кукуруза. В сей спосіб земля з кождим роком ставала би ліпшою і видавала ліпші плоди. В огороді, розуміє ся, ріжна ярина після вподоби властителя. Бараболї 2 збори до року. Деяка ярина остає в огороді цілу зиму, пр. капуста. В саді овочеві дерева також до вподоби, але найлїпше удають ся знамениті яблока звані Winesap, з грушок Bartlet. Можна мати і дещо винограду. Пасовиско повинно би бути засіяне відповідними травами або люцерною.

При такій господарці можна би держати і одного коня, дві корови, кілька свиней, 25 до 50 курок. Розуміє ся, що усего того за мало, аби відповідно згноїти землю, але на те є рада. В сусідів можна дістати доволї листя у лїсї зовсім даром або на спілку. Кромі сего конюшина crimson і red та трава були би помічними а в додатку требаб собі помагати штучним навозом, який при управі тютюну таки доконче потрібний.

Менї здає ся, що таке господарство дало би пересічній родині доволї молока, масла, яєць (тих можна би навіть дещо продати, що зависить від умілости фармерки), мяса, ярини, овочів, зерна, словом усего потрібного до прокормленя пересїчної родини. Також достарчило би потрібного корму для скотини і принесло 200—500 долярів готівки на оплату податку, потрібних направок чи улїпшень в господарстві, штучного навозу, на одяг, цукор, каву, нафту і т. п. Фармер, що хоче і уміє ґаздувати а має дорослого сина, може мати ще ліпший дохід, бо приміром з часом (а на се є докази) акер кукурузи може видати єму 50 і до 100 бушлів, пшениця 30-35, сам тютюн може принести 400 долярів чистого доходу. Але до того всего треба знаня, праці і часу. На самім же початку фармер може надїятись що найбільше 200 долярів доходу в грошах, а може і тілько нї.

Загалом обраховуючи свій будучий дохід, фармер мусить бути дуже осторожний і найлїпше зробить, єсли буде рахувати як найменче. Як бачите, вигляди в сих околицях не найлїпші. Жите зробити можна, а з часом і дещо заробити але не богато а менче більше так само як у фабриці або майні.

Стільки про загальне фармерство у сїй стороні Верджінії в якій тютюн становить money crop. Розуміє ся, що в сім стейтї є також околиці, де люде займають ся спеціяльно певними галузями як садівництвом, годівлею худоби, продукованєм ярини і т. п. Усї ті галузи одначе потрібують більшого капіталу і знаня, а там, де фармерують без тютюну чоловік мусить мати більше землї.

Хто має охоту і уміє ходити коло тютюну, вийде мабуть лїпше, єсли купить землю в Пенсильвенії, Конектікот, Массачусетс, Висконсин, Флориді або Алабамі, де удаєсь тютюн дорожший, який принесе з акра 300 до 1100 долярів. Тютюнові землї в декотрих з тих стейтів дорожші, в декотрих дешевші, але нїгде мабуть не мож менче купити як за $150 акер на сплату. 5 акрів такої землї вповні вистарчає, аби забезпечити родині добре жите, якого не дасть нї фабрика, нї майна.

Що земля не лише по других стейтах, але і у Верджінії мусить скоро іти в гору, видно хочби з того. В 1900 році управлювано у Верджінії 4 міліони акрів землї, а продукти представляли вартість 128 міліонів долярів. В минулім році (1910) було під управою лише 3 і одна трета міліона акрів землї а продукти представляли вартість 236 міліонів долярів. Значить, оброблювано землї значно (о дві третї міліона акрів) менче, а випродуковано майже 2 рази стільки, що 10 років тому назад. При такім поліпшеню способів господарства, земля мусить іти стало в гору.

Ввиди сего добре би було, аби всякий, хто думає колись фармувати чи у Верджінії чи в другім стейтї, вже вперед розвідовав про тамошні обставини. Се далоб змогу чоловікови прийти до заключеня, де осїсти, а коли збере відповідний капітал — купити землю та взятись до плуга. Вже недалекий той час, коли в Злучених Державах ціни землї будуть так високі, що пересїчному робітникови буде неможливе стати фармером.

Іван Ардан.

З области полїтики.

Від 21-го с. м. за 14 днів збере ся 62-ий конґрес Злучених Держав на спеціяльне, надзвичайне засїдане. Правильно бувби він зачав свої обради доперва в грудни с. р. Такі надзвичайні засїданя конґресу збирають ся тільки на розпорядженє президента, наколи сей має якусь важну справу до полагодженя.

Новий наш конґрес тим ріжнить ся від своїх попередників, що буде мав зовсім иньшу маску. Тим разом при кермі стане партія демократична. Демократична партія, яка через цїлий ряд лїт була звичайною безвиглядностю, нараз опять стала чимсь реальним. Не тому може, що люди на півночи Злучених Держав нараз стали демократами в партійнім змислї. Се взагалї булоб навіть досить тяжко, позаяк годї найти більше хиткого понятя, як се, який є властиво американський демократ, або яким він повинен бути. Демократична партія, се злїпок, конґльомерат найріжнїйших понятий. Раз брав у нїй верх напрям Брайна, пів соціялїстичний, то знов опять Палмерівська струя, наскрізь консервативна. Однак се не відгравало в полїтичнім житю републики найменчої ролї, позаяк партія не була при кермі.

Днесь се змінило ся. Днесь демократична партія держить в руках керму держави. Вона є в більшости в Палатї Послів, вона майже контролює Сенат. І тепер прийшов час, щоб вона і показала, до чого є здібна.

Скликане конґресу на надзвичайне засїдане мало свою причину в приготовленю президентом Тафтом торговельного договору з Канадою. Цїлю Тафта є завести свобідну торговлю поміж обома сусїдними державами. Канада має дістати спромогу доставляти Злученим Державам потрібні для їх промислу сирі продукти та збіжа за дуже зниженим цлом, а за се тутешному промислови дозволити вступу у свої границї без нїякого цла.

Біл сей у палатї послів минувшого, 61-го конґресу зістав принятий прихильно. Однак у Сенатї стрінула його незавидна доля: обтято йому голову. У новім конґресї правдоподібно буде так само: Палата Послів його прийме, Сенат в інтересї капіталїстів та тростів кількома голосами більшости відкине.

На всякий случай годї надїяти ся від 62-го конґресу чогось надзвичайного.

* * *

На кождім кусники вугля багріє людська кров. — Про кождий, найменчий кусник зелїза або сталї можна сказати се саме. Отсї слова відносять ся рівнож до кождого продукта тутешного промислу.

А найгіршою і найприкрійшою в цїлій тій справі є ся обставина, що виключно тільки тому на поли тутешного промислу паде стільки трупів, пливуть ріки крови, що тут жите і людська кров стоїть дуже дешево.

Послїдного року в однім тільки стейтї Пенсильвенія згинуло в майнах 1123 людий. Скільки лишило ся калїками на цїле жите, скільки в наслїдок випадків померло передвчасною смертю — про се статистика мовчить. І буде так довго мовчати, аж доки сам люд не навчить ся цїнити лїпше своє власне жите...

* * *

Заведені з новим роком в Злучених Державах почтові щадниці оказали ся вельми хосенні. Існує їх під пору всего 48, то є в кождім стейтї одна. А однак від 3-го січня до 2-го лютого с. р. зложило у них свої ощадности 3923 осіб на загальну суму 133.369 долярів. Є се дуже гарний початок і коли піде дальше таким темпом, то до року, ощадности повірені людьми тутешним почтам дійдуть суми мілюна долярів. У почтових щадницях складають свій гріш люди, що з усяких, бути може навіть дуже слушних причин, не вірять нїяким тутешним банкам. А таких у цїлих Злучених Державах є множество. І для загального добра бажати-б тільки, аби таких щадниць заведено в найкоротшім часї як найбільше. А що народ користає з них і належито їх оцїнив, про се сьвідчить зроблений, гарний початок.

* * *

Тутешний японський амбасадор, барон Ясуґа Ушіда 20-го с. м. заявив іменем свойого правительства офіціяльно, що Япан зглядом Злучених Держав не носить ся з нїякими неприязними замірами. Противно, Япан за всяку цїну старає ся удержати приязні взаємини зі Злученими Державами. „Моє правительство вражає незвичайно прикро военний крик тутешних часописий. Ми маємо свої питомі справи, що ждуть розвязки, маємо Корею і Манджурію і тому зовсїм не думаємо про якійсь дальші здобутки в некористь Злучених Держав. І думаючі Американцї не приписують присутности Японцїв на американських посїлостях нїякого значіня. Що тикає ся коментованя всяких знатоків зглядом плянів Япану, то можу лишень одно запримітити, що ті панове находять ся надто далеко від обох країв. Поміж моїм правительством а Злуч. Держав. всяке поважнїйше непорозуміне є немислиме. Традиційна приязнь є надто сильна і могуча. Трийцять і пять процент усего нашого експорту йде до Злучених Держав. Тому усяка аґітація часописий, усякі военні крики суть абсурдом. І так їх схарактеризує тутешна уся думаюча суспільність."

Отся заява японського амбасадора є незвичайно важна. Він мав повних 24 годин часу до порозуміня ся із своїм правительством і в повні скористав з сего. Є се перша правительственна заява Япану від часу, як відносини між ним і Злученими Державами стали вельми напружені, а слова амбасадора являють ся першим мирним голосом серед загального военного гамору.

ЖЕРТВИ НА ФОНД „РІДНОЇ ШКОЛИ" в ГАЛИЧИНЇ.

В числї 8-ім оголошено	$10·00
„ „ 10-ім „	40·00
„ „ 11-ім „	13.25
Дм. Хоцінський з Макиспорт, Па.	1·00
Бр. сьв. о. Николая, відділ 99 Р. Н. Союза з Вілксбери, Па.	25·00
Разом	$89·25

ЖЕРТВИ НА СТРАЙКЕРІВ В ВЕСТМОРЕЛЯНД КАВНТІ, ПА.

В числї 11. „Свободи" оголошено загальну квоту $4.32

Зібрано на засїданю Братства сьв. Володимира в Найставн, Па. в. 105 Р. Н. Союза: Братства сьв. Володимира 500; Ем. Шурґот 1.00; по 50 цнт.: О. Стечишин, М. Росолович, М. Паславський, С. Остап, Р. Слободаян, М. Поляк; по 25 цнт.: Й. Лїндер, І. Домік, П. Козмарський, Ф. Крауз, А. Ключник, І. Петрик, Гр. Стечишин, П. Стадницький, М. Смалиґа, В. Сметанюк, В. Сеґін, С. Ґой, М. Гамрищак, І. Пославський, Г. Шаґала, П. Шкварко; по 10 цнт.: М. Мицак, М. Максим і І. Чеслян. Разом $13.30

Від тов. Богдана Хмельницького, від. 133 Р. Н. Союза 15.00

Від о. Чаплинського з Перт Амбой, Н. Дж. 2.00

Загальна квота $34.62

В імени страйкуючих складаю всім шп. жертводателям щире спасибіг.

Д. Капітула, предс. Р. Н. С.

ВІД ГОЛОВ. УРЯДУ Р. Н. СОЮЗА В АМЕРИЦІ.

Розмет за місяць лютий 1911.

Розхід за місяць лютий б. р. єсть:

За померших членів або їх жени і за випадки калїцтва.

В.	53.	о. Н. Стефанович	$1000.00
„	14.	Николай Репа	1000.00
„	265.	Йосиф Антал	1000.00
„	72.	Василь Рішко	1000.00
„	148.	Антін Гайдук	1000.00
„	53.	Кузьма Ковальчик	1000.00
„	140.	М. Ліщак ж. Максима	400.00
„	137.	Марія Руяк ж. Юрія	400.00
„	190.	Ева Мельник ж. Івана	400.00
„	46.	Марія Смик ж. Мих.	400.00
„	125.	Юрій Есток м. Марії	400.00
„	173.	Юрій Ткачук м. Марії	400.00
„	268.	Іван Поливка	200.00
„	182.	Петро Сисак	200.00
„	4.	Гарасим Рибіньский	150.00
„	58.	Гаврило Пиш	150.00
		Разом	$9.100.00

Платня Гол. уряд. за лютий	270.00
Видатки XI. Г. Конв. решта	3.003.61
Адміністр. Союза за лютий	113.33
Засїдане Контр. Комісії	261.00
Свобода за роботи і друки	385.65
Адвокат Р. Н. С. за справи Союзові	272.00
Весь розхід виносить	$13.405.59

Розмет платить 11.741 членів на цїле посмертне (кождий по 1.07 дол.) і 1628 членів на пів посмертного (кождий по 54 центів).

Крім того кождий член платить за орґан „Р. Н. Союза" по 10 центів, на Резервовий Фонд по 5 центів, на Народний Фонд по 1 центї, на Фонд Бідних по 1 центї, на Еміґраційний Фонд по 1 центї.

Член на цїле посмертне платить 1.25 цнт. а на половину посмертного 72 цнт.

Дм. Капітула, гол. предсїд.
А. Шаршонь, гол. касієр.
С. Ядловський, гол. секр.

Іляріон Грабович.

МАРТА БОРЕЦЬКА.

ІСТОРИЧНЕ ОПОВІДАНЄ.

(Дальше).

Но хвиля безпорадна не довго тревае. Нараз заворушив ся нарід, покотивсь як та филя на мори — й тисячі голосів озвались грімко: Марта! Марта! — Вдруге і втрете знов кликав нарід: Марта! Марта!... а слово те неслось лунною поміж безлюдні улиці Новгорода, відбивалось стократно о глухі стіни чудотворних храмів Божих і десь аж на тихих филях Волхова спочило... Всіх очи звернені в одну сторону, куди по мармурових степенях ступала женщина... Звільна, тихо, поважно виходить чим раз висше, аж станула на Вадимовім місци; станула, підносить голову й тихо глядить на несчислену громаду. Біле лице Марти покрило ся смутком, а на чолї якась глубока дума засїла. Глядить довкола на нарід, котрий нетерпеливо вижидає слів із уст женщини й витає її радісним окликом на Вадимовім місци. З ока Марти блиснув одушевлений огонь душі, а по лици розляв ся горячий румянець. Вона озвалась дріжачим голосом:

„Вадим!... Вадим!... Тут полилась сьвятая кров твоя... Тут призиваю небо й тебе на сьвідків, що серце моє любить славу вітчини й добро моїх братів-горожан; присягаю, що скажу правду народови Новгородському і що я готова запечатати ту правду моєю кровю. Женщина важить ся промавляти нині на вічу... Але предки мої були Вадимові други; я родила ся у воєннім таборі, посеред звуку оружа: мій отець і мій супруг погибли за свободу Новгорода. От і право моє бути защитницею свободи! Се право куплене цїною мого щастя...”

„Говори, славная дочко Новгорода!” закликав єдинодушно нарід — і знов глубока тишина залягла простору площу.

„Потомки великодушних Славян! — озвалась Марта — вас називають бунтівниками!... Чи може за те, що ви підняли з гробу славу ваших предків? Вони були свобідні, коли йшли зі сходу на захід шукати для себе осідку на Божім сьвіті — свобідні мов ті орли, що над їх головою буяли в обширних просторах старого сьвіта... Вони осїли на красних берегах Ільмена і всегда одному Богу служили. Коли велика римська держава розпалась, мов старий будинок, від сильних ударів диких борців півночи; коли Готи, Вандали, Ерули й другі племена шукали всюди добичи, жили розбоєм і грабежами: тоді Славяни мали вже свої села й міста, управляли землю і любували ся благодатними плодами мирного житя. Вони ніколи не терпіли підданьства, а заєдно високо ставили свою независимість. Під тїнию дерева виливав Славянин свої чувства на струни родимої кобзи, но меч висів на галузи, готовий укарати грабежника й тирана!... Коли Баян, аварський князь, страшний для грецьких царів, хотів, щоби Славяни піддали ся йому — вони гордо і спокійно відповіли: Нїхто в широкім сьвіті не зможе накинути нам ярма неволї, хиба що вийдуть з уживаня мечі й стріли!... О дорогі споминн минувшини, о дїла незабуті вільних предків наших! Чи ви можете наклонити нас, щоб ми піддались рабству і кайданам?

„Правда, протягом часу зродились в душах наших нові норови, нові навички; обичаї древні, спасенні забували ся, недосьвідна молодїж легковажила мудрі ради старців. Тоді Славяни прикликали до себе знаменитих хоробрістю князів варяських: „Нехай мечем і силою розказують молодим, неспокійним головам.” Но коли Рурик захотів самовільно володіти, пробудилась славянська гордість; Новгородці пізнали свою неосторожність, і тоді Вадим, хоробрий Вадим, визвав Рурика перед суд народа. „Меч і боги нехай будуть нашими судіями!” сказав Рурик — і Вадим упав від його руки. Умираючи він іще промовив: „Новгородцї! тут, на се місце обагрене моєю кровю, приходїть оплакувати своє нерозумне діло; тут прославляйте вольність, коли вона з торжеством явить ся знов у ваших мурах...” Сповнило ся бажанє великого мужа: нарід збирає ся на його сьвятій могилї, щоби свобідно і независимо рішати про свою долю.

„Смерть Рурика воскресила новгородську свободу. Поки він жив, нарід осліплений його величю бояв ся могучої руки і слухав князя з невольничою покорою; но не видячи вже над собою грізної руки володаря, пробудив ся з глубокого сну... Олег, наслїдник Рурика, переконав ся, що Новгородці не хочуть бути невольниками, і він удалив ся із Новгорода з хоробрим військом варяським, щоби шукати побіди і рабів межи другими [illegible] так відважними і гордими племе[illegible]. З того часу уважав Новгород своїх князів лише за полководців, слухав їх, але дїлав після власної волї. Київлян і других Славян любили наші вітцї яко кров братню, служили їм як другам і братям, боролись з їх неприятелями і разом з ними славили ся побідами. Тут прожив свою молодість Володимир: тут посеред добрих примірів великодушного народу образував ся його дух; тут (зарівно як і в Київі) мудра бесїда старців збудила у нїм бажанє, пізнати релїгійні тайни иньших народів, щоби дійти правди і приняти враз із цїлим народом правдиву віру. Коли пізнав християньску науку і переконав ся о її сьвятости, приняв її від Греків, а тоді Новгородцї більше других племен славяньских стали ся ревними исповідниками нової науки. Імя Володимира сьвяте в Новгороді; сьвята і мила память Ярослава, бо він перший з руських князів утвердив закони і вольність великого города. Лиш ворог називати може наших отців невдячними — за те, що вони відпирали властилюбні намаганя потомків Ярослава! Дух Ярослава засумував би в небеснім просторі, колиб ми не вміли хоронити древніх прав, осьвячених його іменем. Він любив Новгородців, бо вони були свобідні: їх сьміла отвертість радувала його серце, бо тілько свобідні люди можуть бути отверті — раби слухають і ненавидять! Нехай же сьвятить ся в Новгороді память Ярослава, доки нарід в імени вітчини збираєть ся перед домом Ярослава, доки глядить на ті страшні мури і говорить з любовю: там жив наш дух!

„Великий князь московський укоряє тебе, Новгороде, що ти тїшиш ся своїм добром і славиш свою волю. Чи вжеж у тім вина, що Новгород — богатий і свобідний?... Дійсно — процвитає добром новгородська земля, поля золотом сяють від богатих плодів, стодоли і гумна повні, богацтва пливуть до нас рікою; велика Ганза*) гордить ся нашою звязию; чужосторонні купцї стараються ся о нашу дружбу, подивляють славу великого міста, красоту його будівель і загальний достаток горожан; а коли вернуть ся у свою вітчину, то говорять до своїх родимців: Ми щасливі, бо виділи Новгород, а нічого подібного йому не бачили!... Но правда й те, що Русь горює; земля її заливаєть ся кровю, села й міста опустошіли; люди мов зьвіри в лїсах укривають ся; отець шукає своїх дїтий і не находить... вдови й сироти просять милостині по розпутях... А ми — ми щасливі і — виноваті!? Чи може длятого, що важили ся слухати власних законів, що не хотїли брати участи в незгодах князів, що задумали спасти руське імя від сорому й неслави, що не хотїли приняти татарських оков і берегали народну гідність?

„О нещасні, но завсїгди милі нам братя руські! Не ми, але ви нас опустили, коли падали на колїна перед гордим ханом і забажали ярма для спасеня безчесного житя!... Лютий Батий, видячи богацтва Новгорода, мов хижий зьвір забажав нашого добра і нашої крови; але предки Новгороду готовили ся радо до тяжкої борби і острили без боязни мечі на своїх мурах, бо знали, що лїпша славна смерть ніж соромна неволя! Надармо виглядали Новгородцї з високих башт помочи руських полків: надармо надіялись, що ви схочете бодай в послїдній раз і в послїдній пристани руської вольности поборотись з невірними!... А яку найшли ви поміч? Тільки боязливі громади утїкаючих з поля борби являли ся на новгородських шляхах; не звук оружа, не дух лицарства, а зойк малодушної розпуки був вістуном їх приближеня; вони бажали не стріл і мечів, но хлїба й охорони!... Але Батий, видячи відвагу наших людий, видно більше цінив власну безпечність, як злобне вдоволенє в нелюдській мести. Він убояв ся новгородського війська й віддалив ся... Надармо благали тоді наші князів руських, щоби користали з доброї нагоди й полученими силами, в імя руського Бога, ударили на варварів. Князї платили данину й ходили до табору Татар, кланятись ворогам християньства і обвиняти друг друга, що вони снують злі замисли против Батия! Великодушність жителів новгородських була предметом доносів, часто й ложних!... А коли імя побіди в протягу двох столїть зберегло ся ще в славяньскім язицї, то кому тоє завдячити? Чиж то не звук оружя Новгородців пригадував славу воєнну руській землї? Чиж не наші то отцї били ворога ще на берегах Неви? Горесний для нас спомин! Вкінци послїдний борець добродійний, дорогоцінний останок древного геройства князів руських, котрий заслужив безсмертне імя в Новгороді і жив межи нами щасливо —оставив тут і славу й щастє, бо цінив більше імя великого князя Руси, ніж імя новгородського вожда. Але не величавість, но погорда й жаль ожидали Александра у Владимири — і він, що на берегах Неви давав закони хоробрим лївонським лицарям, мусів упасти до ніг поганського Сартака!

„Іван бажає володіти Великим городом — не дивно! Він видів власними очима славу й богацтво Новгорода. Но всї народи сьвіта і всї будучі поколїня не перестали би дивувати ся, сли би ми захотїли виречи ся наших споминів в імя непевної будучини... Якими надіями може князь заманити нас? Тілько нещасні і легковірні — тілько такі бажають перемін, но ми тїшимо ся достатком і свободою. Нехай Іван молить небо, щоби воно в своїм гніві покарало нас: тоді Новгород може зненавидіти щастє і забажати власної погибели. Але коли видимо свою славу і горе руських князївств, доти гордимо ся нашою славою і жалуєм братів, що попали ся в неволю; доти й права новгородські найсьвятїйші нам по Бозї!

„Не хочу днесь оправдувати вас, мужі вибрані загальним довірєм народу. Клевета на вас вержена, клевета в устах властилюбних і зависних не гідна оправданя! Де край цвите і нарід тїшить ся, там певно правителї мудрі й совісні. Нам сказано, що ви торгуєте добром народа... Чиж можуть вам усї скарби сьвіта видерти любов до вільних братів-горожан? Хто зберегає таку любов в серци, не бажає певно нічого більше, як одного найсолодшого щастя — умерти за свою вітчину!

„Несправедливість і властилюбність Івана не затемнюють у наших очах і похвальних його прикмет. Давно вже рознесла ся була вість між нашим народом о його славі й Новгородцї хотїли приняти в гості того самовластця. Щирі серця наших мешканців свобідно проявляли ся в радісних окликах при його торжественнім вїздї. Але знаки нашої сердечности обманили князя; ми хотїли нашою радістю виявити милу для нас надію, що рука Івана скине з Руси татарське ярмо, а він гадав, що ми бажаєм від него знищеня нашої власної вольности! Ні! ні!... нехай буде великим Іван, но нехай буде великим і Новгород! Нехай славить ся князь московський вигубленєм ворогів християньства, а не губленєм другів і братів руської землї, для котрої вони славою на сьвіті! Нехай пірве тяжкі кайдани Руси, но нехай не накладає їх на добрих і свобідних людий! Іще днесь Ахмет називає його своїм підданим — нехай же йде Іван против монгольських варварів, а вірна дружина новгородська покаже йому дорогу аж до табору Ахмета! А коли знищить ворога, тоді ми скажем йому: „Іване! ти привернув руській земли честь і вольність! Розпоряджуй тепер скарбами, знайденими в таборі татарськім, бо всї ті скарби були зібрані з твоєї землї; межи ними нема ні одного гроша новгородського, бо ми не платили данини ні Батию, ні його потомкам! Володій з мудрістю й славою, а загоїш рани Руси; зроби своїх підданих, а наших братів, щасливими! А сли колись получені твої князївства перейдуть славою Великий Новгород; сли Всевишний покарає нас незгодою, недолею, пониженєм — тоді (кленем ся іменем вітчини і вольности!) тоді прийдем не в польску столицю, а в княжий город Москву, як колись древні Новгородцї прийшли до хороброго Рурика, і скажемо не Казимирови, але тобі: Володій нами, ми вже не вміємо правити собою!

„Нехай нас минає така тяжка доля! Небо праведне надїляє рабством тілько проступні народи. Не лякай ся, Новгороде, Іванових грізьб, коли твоє серце горить любовю до вітчини й до сьвятих її устав, коли можеш із славою умерти за честь своїх предків і за добро потомства!

„Но сли Іван говорить правду, сли справді погане користолюбство заволоділо духом Новгородців, сли ми любимо скарби й вигоди більше, як честь і славу — то нехай виоє послїдна година нашої вольности і нехай вічевий дзвін упаде з башти Ярослава і на віки умовкне!... Тоді — тоді ми позавидуємо щастю народів, котрі не знали ніколи свободи. Страшна тїнь колишної вольности буде являти ся нам мов яка блїда мара і буде ранити наше серце безхосенною розпукою...

„Але знай, Новгороде, що з утратою вольности висохне й жерело твого богацтва. Вольність оживляла охоту до праці, острила серпи й золотила ниви; вона вела богатих чужинців у наші мури й обділяла нас скарбами торговлї... Чи так буде в будучині? Убожество, крайне убожество покарає негідних горожан, що не вміли шанувати спадщини своїх батьків! Померкне твоя слава, великий городе, опустошають многолюдні твої части, широкі вулицї заростуть травою, і твоя краса счезне на віки і буде колись — хиба притчею народів! Надармо колись цїкавий подорожник серед глухих і сумних руїн схоче шукати того місця, де збирало ся віче, де стояв дім Ярослава і мармурова статуя Вадимова... Ніхто не покаже їх! Він задумає ся горесно і скаже тілько: Тут був Новгород!”...

Шум і клик народа не дали дальше говорити посадници. „Ні, ні, ми всї умремо за вітчину!” — озвали ся несчислені голоси. „Новгород наш володар! нехай явить ся Іван з військом!” — Марта стоїть на Вадимовім місци, глядить — і тїшить ся успіхом своєї бесїди. А щоби іще більше одушевити ум горожан до оборони дорогої вольности, вона показує кайдани, брящить ними в руцї і кидає на землю. Нарід гнївно і з погордою допче кайдани ногами і заєдно викликає: Новгород — наш володар! війна, війна Іванови! Надармо московський посол хоче іще говорити в імени великого князя і просить о послух; зухвалї навіть підносять руку на него, аж Марта мусїла боронити боярина. Тоді боярин виймив із піхви меч, ударив ним о підніже статуї Вадима й озвав ся піднесеним голосом: „І так нехай буде війна межи великим князем Іваном а новгородськими горожанами! Віддаймо собі присяжні грамоти! Бог нехай судить віроломних!” Марта вручила послови грамоту Івана, а відобрала грамоту новгородську; відтак додає йому страж охоронну і знамя мира. Громади народа розступають ся перед боярином; він виходить із города. За брамою міста чекала вже на нього московська дружина. Марта слїдила боярина своїм оком, оперши сь на статую Вадима. Посол Івана усїв на коня і відїхав, лиш раз іще глянув поза себе з жалем на Великий Новгород. Застукали желїзні запори на городських воротах, і боярин поїхав тихо московським шляхом. Вечірні лучі сонця угасли на його блестячім оружю.

Марта відітхнула свобідно. Вона видить сильне заворушенє в народї, котрий мов филї ревучого моря колибаєть ся то в одну, то в другу сторону і безперестанно відзиваєть ся: Новгород наш володар! смерть ворогам його! Вона чує грізний звук оружа, котрий шумить у воздусї по всїх пяти частях города на знак, що буде війна. Стоїть на Вадимовім місци та величава женщина, підняла руки до неба, і потекли сльози з її очий... „О, тїни мойого мужа! — промовила тихим і торжественним голосом — я сповнила свою прислугу... Доля рішена: нехай дїєть ся тепер, що вгодно Провидїню! “і... — і зі зворушеним серцем зійшла з Вадимового місця.

Нараз дав ся чути тріск і грім на великій площі... земля затрясла ся під ногами... звук оружа й шум народа замовкають — всї счудовані. Густий туман пороху зносить ся коло дому Ярослава і Вадимового місця... Зірвав ся сильний вихор, розносить над землею чорні хмари, а в долинї осїла густа мрака. Всї зі страхом і жалем видять, що висока башта Ярослава, та горда будівля народного богацтва, повалила ся разом із вічевим дзвоном... Горожани, поражені тим видом зловіщим, мовчать, а серед тишини розноситься ся голос таємний, подібний до глухого стону, як би з глибокої могили: „О Новгороде, так упаде твоя слава! так щезне твоя величавість!”... Серця горожан стрепенули ся; очи всїх звернули ся в місце, звідки роздав ся зловіщий голос. Надармо шукали, щоби знайти того, хто вимовив ті тревожні слова. Всї говорили: ми чули, но ніхто не вмів сказати: від кого? Новгородська старшина злякала ся більше сумного впливу на нарід ніж самої чудної пригоди і щоби успокоїти ум народа, виходили один за другим на Вадимове місце і звідтам промовляли до горожан. Нарід хотів видіти і слухати мудрої, великодушної Марти, но вислані за нею люди не могли її нїгде знайти...

Тимчасом настала бурлива ніч. Засьвічено смолоскипи, та сильний вітер неустанно гасив їх — що хвиля треба було приносити сьвітло із сусїдних домів. Посадники, тисяцкі й бояри з великою ревністю трудили ся з горожанами; відкопали із землї вічевий дзвін, що сильно застряг був, і вивісили його на другій баштї. Нарід хотів чути сьвячений і милий його звук — почув і здавав ся спокійним. Степенний посадник розпустив віче. Почали росходити ся; громади що раз рідшали. Декуди на великій рівени вічевій і по вулицях приставали ще знакомі й други, розмовляючи межи собою. Но незадовго настала в цїлім містї глубока тишина, мов на широкім морю по бури, і тілько видно було сьвітло по домах, де ожидали своїх отців, мужів і дїтий. Небавом і тут сьвітло одно за другим погасло...

Та де дїла ся Марта?

(Дальше буде).

*) Ганзеатицькими називали ся вільні торговельні міста німецькі, котрі мали також свої [illegible]

Злиднї.

Був собі чоловік та такий бідний, такий бідний, що й їсти иноді не було чого, не то йому, а й діткам маленьким. І був у того чоловіка багатий брат. То в бідного брата діти єсть, а в багатого — нема сина. От, колись зустріває багатирь бідолаху та й каже: „Молись, братїку, ще й ти, щоб Бог менї сина дав, — то я тоді тебе кумом покличу”. — „Гаразд!” — каже вбогий.

От, через рік може, перечуває бідний брат через людей, що в багача син знайшов ся. Приходить він до жінки та й каже: „А знаєш, жінко: у брата син народив ся.” — „Невже?” — „Далебі! Піду я оце до брата: він же менї казав, що як дасть Бог йому дитину, то він мене в куми проситиме.” А жінка: „Ні, чоловіче, не йди: якби він хотів тебе в куми взяти, то й сам би по тебе прислав.” — „Ні, таки піду, — хоч подивлюсь на хрестини.” Пішов. От прийшов, посїдали вони за столом, балакають. Коли це йде багатий сусїда, треба його багачеві на покутї посадити, — він і каже до брата: „Посуньсь, брате, — нехай чоловік за столом сяде.” Той посунувсь. Прийшов і другий багач, і знов брат „посунь ся”; а там як насходилась їх повна хата, то той убогий то хоч коло столу сидів, а то уже й біля порога йому місця нема. Багачів же брат частує, а вбогому братові нема. Ті багачі вже і пяні верзякають, а вбогий і ріски не бачив. Лапнув він у кишенї, — аж там насїння трохи є. Витяг він те насїння, лузає, — так, мов би закусює після чарки. От, наглядїли в його багачі те насїння. „Дай, — кажуть, — і нам!” — „Призволяйтесь!” — каже. Один узяв собі, другий руку простягає, третїй... та так усе й забрали. Посидів іще трохи вбогий брат та так без нічого й пішов до дому.

Приходить до дому, а жінка питає: „А що?” — „Та так, як ти казала. Не то кумом, — і ріски од багачів не бачив, ще й усе насїння забрали“.

А була недїля, і був він музика, скрипаль. От він узяв скрипку та й зачав з журби грати. Дїти як почули, посхоплювались — і давай танцювати. Коли дивить ся, аж із дїтьми ще щось маненьке танцює та ще й не одно. Здивував ся він та й кинув грати, — так вони хутнїй під піч так і сунули, аж не потовплють ся, такого їх багато. От чоловік той і питає їх: „Що ви таке?” — А ті тоненькими голосками з під печі: „Та ми-ж, — каже, — злиднї.” — То чоловік собі: „Еге, тим же я і вбогий, що в мене злиднї в хатї!” Та й пита їх: „А що, чи добре вам під піччу сидїти?” — А вони: „Де там тобі, чоловіче, добре! тїснота така, що не доведи, Боже! Хиба не бачиш, скільки нас розплодилось?” — „Гаразд, — каже чоловік, — ось стривайте я вам просторіше гнїздо найду”.

От він побіг хутенько, узяв кухву (бочку), вніс її до хати та й каже до злиднів: „Лїзьте сюди!” Вони як зачали туди лїзти, — всї повлазили. Чоловік узяв денце, заднив кухву хутнїй, виві з на поле та й покинув. Приходить він до дому та й хвалить ся жінцї й дїткам як то він злиднів збув ся: „Ну, тепер, — каже, — може Бог дасть, що наше хазяйство поліпшає”.

Минуло там може з пів року, а може й більше, — хазяйство повело ся так, що й багаті стали йому завидувати. Що нї зробить, що нї купить, на всьому заробить; посїє на полї жита чи пшеницї, то таке вродить колосисте та зернисте, що аж до землї гнеть ся. Всї вже люде стали дивувати ся, що перше він був такий бідний — дїтей не було чим погодувати, а тепер так добре живе.

А багатого брата завидьки взяли. приходить до його та й питає: „Як оце зробилось, що так тобі в хазяйстві стало щастити?“ — „Щастить, — каже той, — бо злиднів не стало“. — „А де-ж вони подїлись?” — „Одвіз на поле, заднивши в бочку, та й покинув.” — „Де?” — „Отам у яру”.

От, той багатий побіг туди хутнїй, коли справдї бочка. Він зараз дно пробив — так відтіля злиднї й сунули. Він до їх: „А йдїть лиш до мого брата, — він уже забагатів.” А злиднї: „Ох нї, він недобрий, бач куди нас запроторив! А ти добрий чоловік, то ми до тебе підемо“. Той багач од їх навтїки, а вони за їм — як учепились, таки прийшли до його в хату. Як же розгнїздились у його в хатї, то геть чисто багатий з'убожів — ще біднїйший став за того брата, як той бідний був. Каяв ся він тодї, та вже шкода!...

СПРАВОЗДАНЄ КАСОВЕ РУСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ 1911.

Від.	Місцевість	$	ц.
1	Shamokin, Pa	493	75
2	Mt. Carmel, Pa	100	70
3	Olyphant, Pa	192	50
4	Jersey City, N. J.	67	85
5	Mt. Carmel, Pa	133	50
6	Brownsville, Pa	140	15
7	McAdoo, Pa	275	70
8	Elmira Heights, N. Y.	70	58
9	St. Clair, Pa	200	60
10	Ansonia, Conn.	147	39
11	Waterbury, Conn.	49	50
12	Yonkers, N. Y.	93	55
13	Troy, N. Y.	45	18
14	St. Louis, Mo.	178	74
15	Buffalo, N. Y.	66	84
16	Lansford, Pa	367	34
17	West Pawlet, Vt.	67	50
18	Seymour, Conn.	43	50
20	Jessup, Pa	121	34
21	Mayfield, Pa	32	65
23	Homestead, Pa	136	90
24	Shamokin, Pa	35	34
25	Trauger, Pa	84	16
26	Belle Vernon, Pa	42	00
27	Glen Lyon, Pa	109	89
28	Mahanoy Plane, Pa	339	41
29	Rhone, Pa	109	93
30	Breslau, Pa	140	05
31	Eleanor, Pa	52	50
32	Trauger, Pa	79	50
33	Northampton, Pa	361	55
34	Old Forge, Pa	39	75
35	Whitney, Pa	69	00
36	Scottdale, Pa	70	50
37	Chisholm, Minn.	115	79
38	Auburn, N. Y.	136	20
39	Syracuse, N. Y.	75	69
40	Edwardsville, Pa	98	90
41	Westmoreland, Pa	28	20
42	Passaic, N. J.	128	96
43	Simpson, Pa	55	95
44	Mt. Carmel, Pa	18	00
45	Philadelphia, Pa	84	87
46	Plymouth, Pa	244	75
47	Ambridge, Pa.	38	40
48	McKeesport, Pa.	150	54
49	Powhatan, W. Va.	31	50
50	Desloge, Mo.	4	50
51	Yatesboro, Pa	81	00
52	Holyoke, Mass.	25	50
53	Pittsburg, Pa	307	03
54	Terryville, Conn.	22	56
55	Carnegie, Pa	154	22
57	Cohoes, N. Y.	44	34
58	Ramey, Pa	141	93
59	Leisenring, Pa	78	54
60	Baltimore, Md.	18	72
61	Dunlo, Pa	170	09
63	Ford City, Pa	113	52
64	Gradatim, Pa	9	00
65	Elizabeth, N. J.	156	81
66	New York, N. Y.	74	42
67	Butler, Pa	24	00
68	Ansonia, Conn.	15	84
69	New York, N. Y.	19	50
70	Jersey City, N. J.	—	—
71	Franklin Furnace, N.J.	33	85
72	Alden Sta., Pa	137	45
73	Providence, R. I.	21	95
74	Granville, N. Y.	27	00
75	Mt. Carmel, Pa	36	00
76	Newark, N. J.	50	14
77	Yorkville, O.	28	50
78	Minersville, Pa	340	68
79	Meyersdale, Pa	31	50
80	Pleasant Valley, Pa	82	85
81	Baltimore, Md.	30	18
82	New Alexandria, Pa	49	50
83	Carnegie, Pa	23	54
84	Canonsburg, Pa.	41	34
85	Hazleton, Pa	251	77
86	Olyphant, Pa.	19	00
87	Lancaster, N. Y.	42	36
88	Tonawanda, N. Y.	19	68
89	Simpson, Pa	22	50
90	Centralia, Pa	68	50
91	McKees Rocks, Pa	51	36
92	Taylor, Pa	97	25
93	Newburgh, O.	25	50
94	New Britain, Conn	74	17
95	Beaver Meadows, Pa	107	13
96	Pittsburg, Pa	93	03
97	Marion Heights, Pa.	28	50
98	Shenandoah, Pa	81	31
99	Wilkes Barre, Pa	159	60
100	McKeesport, Pa	23	10
101	Canonsburg, Pa	9	72
102	Cleveland, O.	146	27
103	Export, Pa	7	00
104	Perth Amboy, N. J.	159	36
105	Nicetown, Pa	36	46
106	Chicago, Ill.	—	—
107	Sayre, Pa	69	11
108	New York, N. Y.	133	26
109	Ellsworth, Pa	62	17
110	Leetsdale, Pa	57	65
111	Allegheny, Pa	31	20
112	Cleveland, O.	33	12
113	New Florence, Pa	81	84
114	Dunmore, Pa.	95	75
115	New Philadelphia, Pa	54	75
116	Chisholm, Minn.	27	53
117	New York, N. Y.	99	03
118	Pittsburg, Pa	57	68
119	Latrobe, Pa	84	75
120	Spangler, Pa	125	52
121	Trenton, N. J.	208	59
122	Trenton, N. J.	118	90
[illegible]	Scranton, Pa	42	02
[illegible]	[illegible]rmrod, Pa	64	17
[illegible]	[illegible]go, Ill.	12	42
[illegible]	[illegible]dale, Pa	60	86
[illegible]	[illegible] N. Y.	83	95
[illegible]	[illegible]	26	70
129	Sykesville, Pa	78	00
130	Pittsburg, Pa	61	97
131	Buffalo, N. Y.	—	—
132	McKeesport, Pa	64	38
133	Newark, N. J.	73	83
134	Ernest, Pa	67	45
135	Smoke Run, Pa	245	00
136	Carnegie, Pa	44	70
137	West Seneca, N. Y.	12	00
138	Philadelphia, Pa	18	70
139	Oil City, Pa	40	50
140	Youngstown, O.	118	50
141	Little Falls, N. Y.	55	26
142	Elisabeth, N. J.	133	71
143	Windber, Pa	59	00
144	New York, N. Y.	22	28
145	Altoona, Pa	32	75
147	Allentown, Pa	118	85
148	California, Pa	34	18
150	Pittsfield, Mass.	24	18
151	Allentown, Pa	9	72
152	Homestead, Pa	72	00
153	Berwick, Pa	121	35
154	Dunmore, Pa	57	00
155	Perth Amboy, N. J.	40	95
156	Sheffield, Pa	31	02
157	Donora, Pa	98	04
159	Herkimer, N. Y.	15	54
160	Jamaica, N. Y.	50	10
161	Tower City, Pa	39	50
162	Scranton, Pa	77	83
164	N. Hadley, Mass.	22	86
165	Chicago, Ill.	104	58
166	Barnesboro, Pa	75	00
167	Cumbola, Pa	45	90
168	Perth Amboy, N. J.	56	14
169	Scranton, Pa	54	39
170	Chauncey, Pa	42	54
171	Pittsburgh, Pa	47	30
172	Fredericktown, Pa	36	00
173	Cleveland, O.	35	34
174	Oxford Furnace, N. J.	64	50
175	Detroit, Mich.	36	90
176	New Burgh, N. Y.	—	—
177	Vegreville, Alta., Can.	20	60
178	Manchester, N. H.	12	83
179	St. Louis, Mo.	121	36
180	Scarbo, W. Va.	39	75
181	Manville, R. I.	7	02
182	Dixonville, Pa.	71	41
183	Sunderland, Mass.	25	68
184	Whiting, Ind.	86	53
185	Hazleton, Pa	73	50
186	McAdoo, Pa	62	34
187	Ford City, Pa	47	66
188	Ginter, Pa	116	43
189	South Fork, Pa	64	68
190	Newark, N. J.	36	53
191	Troy, N. Y.	51	84
192	Herkimer, N. Y.	48	90
193	Red Star, W. Va.	27	00
194	Minneapolis, Min.	44	43
195	Peckskill, N. Y.	28	68
196	Whiting, Ind.	69	55
197	Swoyers, Pa	85	95
198	Port Jerwis, N. Y.	49	20
199	Whiting, Ind.	49	50
200	Syracuse, N. Y.	16	62
201	Whippany, N. J.	19	28
202	Auburn, N. Y.	27	96
203	Brooklyn, N. Y.	47	04
204	New York, N. Y.	17	04
205	Emerald, Pa	55	22
206	Woonsocket, R. I.	34	70
207	Jeanette, Pa	103	06
208	Kingston, Pa	80	84
209	Carteret, N. J.	147	44
210	Westchester, N. Y.	22	45
211	Stapleton, N. Y.	22	92
212	Cleveland, O.	31	10
213	Bayonne, N. J.	54	32
214	McKees Rocks, Pa	39	33
215	New York, N. Y.	30	46
216	Hazleton, Pa	63	00
217	Rochester, N. Y.	37	60
218	Youngstown, O.	30	00
219	Bakerton, Pa	85	60
221	Chicago, Ill.	43	08
222	Mahanoy City, Pa	139	13
223	Port Buckley, Pa	90	17
224	Belle Valley, O.	46	50
225	Desloge, Mo.	107	49
226	Hammond, Ind.	33	00
227	Derry, Pa	81	00
228	St. Clair, Pa	34	50
229	Scranton, Pa	175	85
230	Monessen, Pa	33	84
234	Elizabethport, N. J.	49	41
235	Rossford, O.	54	47
236	Ambridge, Pa	7	20
237	Chester, Pa	55	56
238	New Alexandria, Pa	3	00
239	Philadelphia, Pa	90	28
240	Phoenixville, Pa	18	00
241	Newark, N. J.	—	—
242	Hawthorne, Ill.	35	46
243	West Pullman, Ill.	29	51
244	Bellefonte, Pa	31	68
245	Trenton, N. J.	66	10
246	Crompton, R. I.	13	38
247	Wilmington, Del.	48	47
248	Coatesville, Pa	51	36
249	Nanticoke, Pa	57	39
250	Pittsburg, Pa	128	70
251	Cleveland, O.	40	65
252	Northampton, Pa	28	68
253	Lopez, Pa	69	18
254	New Britain, Con.	25	69
255	West Newton, Pa	73	90
256	Ronco, Pa	36	18
257	Spring Valley, N. Y.	20	22
258	W. E. Pittsburgh, Pa	34	68
259	Chicago, Ill.	48	96
260	Taylor, Pa	52	74
261	Taylor, Pa	52	50
262	Ansonia, Conn.	20	04
263	McKees Rocks, Pa	39	84
264	Juliet, Ill.	52	50
265	Taylor, Pa	83	04
266	Glen Lyon, Pa	46	96
267	Kingston, Pa	42	54
268	Duquesne, Pa	60	00
269	East Chicago, „Ind.“	51	00
270	Youngstown, O.	32	75
271	Troy, N. Y.	31	38
272	Delano, Pa	22	50
273	Hudson, N. Y.	52	50
274	Youngstown, O.	36	48
275	Perth Amboy, N. J.	71	45
276	Ambridge, Pa	64	36
277	Hartford, Conn.	24	06
278	Wilkes Barre, Pa	56	56
279	Glen Campbell, Pa	27	00
281	Manchester, N. Y.	30	00
282	Syracuse, N. Y.	30	42
283	Auburn, N. Y.	24	96
284	Rome, N. Y.	10	85
285	Glassport, Pa	24	00
286	Lorain, O.	22	86
287	Carnegie, Pa.	19	02
288	So. Betlehem, Pa.	25	20
289	Scranton, Pa	31	50
290	Clarksburg, W. Va.	24	06
291	Brooklyn, N. Y.	35	45
292	Detroit, Mich.	29	96
293	Duquesne, Pa	66	10
294	Madera, Pa	46	20
295	So. Omaha, Nebr.	17	76
296	New Kensington, Pa.	27	18
297	Dravosburg, Pa.	23	34
298	Holden, W. Va.	25	50
299	Kent, Pa.	25	50

Прихід за січень 1911. є $19.427.56

Розхід за місяць січень

Посмертне по бл. п.:

Юліяні Сосенко, St. Louis, Mo.	$1000.00
Івані Пилип, Elmira, N. Y.	1000.00
Йосифі Бакун, Carteret, N. J.	1000.00
Теод. Сенько, Jessup, Pa.	1400.00
Павлї Кіслевич, Chicago, Ill.	500.00
Михайлї Матляк, New Philadelphia, Pa.	1000.00
Івані Горній, Scranton, Pa.	600.00
Дмитрі Фалат, Olyphant, Pa.	1400.00
Николї Босий, Buffalo, N. Y.	500.00
Андрею Пустай, Trenton, N. J.	400.00
Михайлї Вах, Kingston, Pa.	1000.00
Дионїзію Вислоцкім, Jessup, Pa.	1000.00
Николї Островскім, New York, N. Y.	1000.00
Максимі Ференц, Shamokin, Pa.	1000.00
Розалїї Войтко, Hazleton, Pa.	400.00
Андрею Кузьма, McAdoo, Pa.	400.00
Анні Череп, Trauger, Pa.	400.00
Дмитрі Тиханськім, Olyphant, Pa.	400.00
Тересцї Рабец, Holyoke, Mass.	400.00
Евфрозині Пишняк, Breslau, Pa.	400.00
Андрею Ґайдош, Baltimore, Md.	200.00
Івані Матічек, Perth Amboy, N. J.	1000.00
Грігорію Кошевскім, Leisenring, Pa.	250.00
Марії Криницкій, Jessup, Pa.	400.00

Запомога для:

Томаша Возняк, New Britain, Conn.	200.00
Тимка Годик, Ramey, Pa.	200.00
Николи Хавтур, Scranton, Pa.	100.00
Анни Сташишин, Newark, N. J.	25.00

Сиротинська часть по:

Михайлї Ігнат, Trenton, N. J.	500.00
Юрію Дзюба, Ramey, Pa.	420.10
Михайлї Цановчак, Leetsdale, Pa.	700.00
Орґан Свобода	1.336.90
Платня Головного Уряду	270.00
„Свобода“ за роботи друків	261.00
Засїданє контр. Комісії	270.11
Надгорода Орґанізаторів	103.72
Адміністрація Р. Н. Союза	152.33
Розхід за січень єсть	$21.589.16

Зіставленє:

Прихід за січень б. р. єсть	19.427.50
Готівка з кінцем грудня була	69.733.65
Весь прихід	89.161.15
Розхід за січень	21.589.16
Готівка з кінц. січня остає	$67.571.99
Решта процен. до 1. січня	41.15
Чиста готівка з кінцем січня 1911. р. остає	$67.613.14

З того:

Фонд сирітський	42.861.64
„ резервовий	12.967.14
„ народний	2.844.91
„ бідних	5.292.51
„ еміґраційний	539.66
„ розпорядимий	3.107.28
Разом	$67.613.14

Д. Калітула г. предс.,
А. Шаршонь г. кас.,
С. Ядловський г. ф. секр.

СПРАВОЗДАНЄ КАСОВЕ РУСЬКОГО МОЛОДЕЧОГО СОЮЗА ЗА МІСЯЦЬ СІЧЕНЬ 1911.

Від.	Місцевість	$	ц.
1	Shamokin, Pa.	13	25
2	Mt. Carmel, Pa.		75
3	Olyphant, Pa.	4	25
4	Jersey City, N.J.	—	—
5	Mt. Carmel, Pa.	2	75
6	Brownsville, Pa.		50
7	McAdoo, Pa	14	36
8	Elmira, N. Y.	7	00
9	St. Clair, Pa	7	60
10	Ansonia, Conn.	9	50
11	Waterbury, Conn.	2	00
12	Yonkers, N. Y	1	75
14	St. Louis, Mo.	6	65
16	Lansdford, Pa	—	—
18	Seymour, Conn.	3	10
20	Jessup, Pa	5	25
21	Mayfield, Pa		50
23	Homestead, Pa.	6	00
24	Shamokin, Pa		48
25	Trauger, Pa		75
26	Belle Vernon, Pa		75
27	Glen Lyon, Pa	11	65
28	Mahanoy Plane Pa	2	50
29	Rhone, Pa	5	90
30	Breaslau, Pa.	3	45
33	Northampton, Pa	24	30
35	Whitney, Pa		75
36	Scottdale, Pa	4	30
37	Chisholm, Minn.	2	25
38	Auburn, N. Y.	1	50
39	Syracuse, N. Y.	1	00
40	Edwardsville, Pa.	6	80
42	Passaic, N. J.	8	10
43	Simpson, Pa	3	80
45	Philadelphia, Pa.	2	50
46	Plymouth, Pa	8	10
47	Ambridge, Pa.		25
48	McKeesport, Pa	3	00
53	Pittsburg, Pa	14	85
55	Carnegie, Pa	7	50
58	Ramey, Pa	2	85
59	Leisenring, Pa	4	75
60	Baltimore, Md.	2	10
61	Dunlo, Pa	1	00
63	Ford City, Pa	2	00
65	Elizabeth, N. J.	5	75
67	Butler, Pa.		75
68	Ansonia, Conn.	1	58
70	Jersey City, N. J.	—	—
72	Alden Sta., Pa	13	75
73	Providence, R. I.		31
76	Newark, N. J.		50
78	Minersville, Pa.	6	40
81	Baltimore, Md.		90
82	NewAlexandria Pa	8	75
83	Carnegie, Pa.		25
85	Hazleton, Pa	3	25
87	Lancaster, N. Y.	2	40
90	Centralia, Pa.		25
91	McKees Rocks, Pa		75
92	Taylor, Pa.	2	75
96	Pittsburg, Pa	5	00
97	MarionHeights Pa		50
98	Shenandoah, Pa	2	50
99	Wilkes Barre, Pa	2	00
102	Cleveland, O.	2	00
104	PerthAmboy, N.J.	6	80
105	Nicetown, Pa		75
106	Chicago, Ill.	—	—
107	Sayre, Pa.	2	00
108	New York, N. Y.	2	00
109	Ellsworth, Pa		75
113	New Florence, Pa.		50
116	Chisholm, Minn.		25
117	New York, N. Y.		50
120	Spangler, Pa	4	00
121	Trenton, N. J.	19	79
123	Scranton, Pa.	1	00
126	Beaverdale, Pa	1	25
127	Buffalo, N. Y.		25
128	Lorain, O.	2	50
129	Sykesville, Pa	2	25
130	Pittsburg, Pa	1	00
132	McKeesport, Pa.	1	75
133	Newark, N. J.	2	75
135	Smoke Run, Pa.	2	25
136	Carnegie, Pa.		50
139	Oil City, Pa.	1	00
140	Youngstown, O.	3	00
142	Elizabeth, N. J.	3	50
147	Allentown, Pa	4	00
148	California, Pa	1	00
156	Sheffield, Pa.	2	00
157	Donora, Pa.	4	50
165	Chicago, Ill.	1	50
179	St. Louis, Mo.		50
182	Dixonville, Pa.	1	75
188	Ginter, Pa.	1	65
197	Swoyers, Pa.	4	50
201	Whippany, N. J.		75
203	Brooklyn, N. Y.		50
206	Woonsocket, R. I.		88
207	Jeanette, Pa.	1	80
208	Kingston, Pa.	5	70
209	Carteret, N. J.	2	00
213	Bayonne, N. J.		68
214	McKees Rocks, Pa.		50
222	Mahanoy City, Pa	4	90
223	Port Buckley, Pa.	—	—
227	Derry, Pa.	—	—
228	St. Clair, Pa.		48
229	Scranton, Pa.	5	25
244	Bellefonte, Pa.	2	00
245	Trenton, N. J.	2	75
246	Crompton, R. I.		50
247	Wilmington, Del.		50
257	Spring Valley, N.Y		50
258	W. E. Pittsburg Pa		75
260	Taylor, Pa.		25
273	Hudson, N. Y.		—
285	Glassport, Pa.		25
286	Lorain, O.		25

Прихід за січень єсть $385.66

Зіставленє:

Прихід за Січень	385.66
Готівка з кін. грудня остала	10.433.67
Весь прихід єсть	$10.819.33
Розхід за місяць січень	15.00
Готівка з кінцем січня остає	$10.804.33
Проценти до 1. січня	85.77
Разом готівка з кінцем січня остає	$10.890.10

Д. Капітула, предс., А. Шаршонь, кас.,
С. Ядловський, фін. секр.

ПОЗІР! ПОЗІР! ПОЗІР!

В Суботу, дня 1-го Цьвітня 1911 р.
відбудуть ся
заходом руської греко-католицької парохії СС. Ап. Петра і Павла в Wilkes Barre, Pa., при співучасти місцевих і замісцевих Братств і Товариств; як братств: сьв. Николая, сьв. Іоана Хрестителя, сьв. Василія Великого і товариства імени Марка Каганця, членів читальні в Taylor, Pa. і хору з Plymouth, Pa.

Великі Вечерниці

в память 50-літної річниці смерти
ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
в Y. M. C. A. Hall, 25 North Main Str., WILKES BARRE, PA.
із слїдуючою проґрамою:

Часть I.

1. Вступне слово — О. I. К.
2. Сьпівацка добраніч на скін Тараса Шевченка — хор мішаний.
3. Розрита могила, деклямація — П. В. Кузів.
4. З Окрушків — хор мужеський.
5. Сему тому, хто цураєсь свого дому, деклямація — п. М. Завойска.
6. Sweet Home, скрипкове сольо в супроводі фортепяна — М. Коркора і I. Тарала.
7. Відчит про Шевченка — О. Е. Б.
8. Посланіє — хор мішаний.
9. Тополя, деклямація — П. Е. Присташ.
10. Огні горять — хор мішаний.
11. До Основяненка, деклямація — П. I. Бойко.
12. Козаченьку куди йдеш — хор мішаний.

Часть II.

13. „НА СТАРОСТИ ЛІТ“ образ з народного житя в 1 акті.

Особи:

Семен, старий господар — М. Бабей
Петро, його старш. син — В. Патронєк
Олекса, його мол. син — П. Звірик
Гапка, жінка Петра — I. Мельник
Івась, син Петра — В. Дзюбак
Данило } сусіди — М. Нагребецкий
Василь } сусіди — I. Каршан

Діє ся в хаті Семена.

14. Вязанка народних пісень — хор мішаний.
15. „НА ТАРАСОВІЙ МОГИЛІ“ — відограють члени читальні з Taylor, Pa.

Особи:

Старий Козак — Ф. Трач
Подорожний — Й. Сенюк
Сільский хлопчина — Я. Головчак

Діриґент: **М. Біляньский.**

Початок точно о 8-ій год. вечер.

ВСТУП: I-рядні місця 75 цт., II-рядні 50 цт., III-рядні 35 цт.; для дітий низше 12 літ 15 цт.

Всіх щирих і прихильних Родимців-Русинів, без вгляду на віру і переконаня, як також Братів Поляків, Словаків і иньших Славян просить ся взяти в тих Великих Вечерницях як найчисленнійшу участь.

ЗА КОМІТЕТ:

А. Шкробяк, предсїдатель. *I. Завойский*, касієр. *М. Бабей*, секретар.

„SWOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at 184 Hudson Street, New York, N. Y.

Published by The Little Russian Nat'l Union of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
184 Hudson St., New York, N. Y.

K. KIRCZOW, manager
184 Hudson St., New York, N. Y.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter December 21, 1906, at the Post Office at New York, N. Y. under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“
часопись для руського народа в Америцї і орґан „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:
в Америцї на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.00
в Америцї на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є грошевий перевказ, котрий дістанете від почтара або аґента на експресовім офісї, пішлїть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA“
184 Hudson St., New York, N. Y.
Телефон 7074 Spring.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх звороту і не було залучено марок на зворот.

Просьба.

(Письмо надіслане в Галичини.)

Дорогі братя за морем!

Двайцять літ майже минає, як я заложив в Америцї нашу любу „Свободу“. За кожду букву платив я своїм грошем; сам часопись писав, сам видавав і сам на тачках возив її до американської друкарнї, щоб видрукувати. Всего того я не жалїв, бо одна думка тільки потїшала мене, додавала охоти, сили, витревалости, — а іменно: що те все робилось для добра народнього Американської Руси-України. Нинї, коли звертаюсь гадкою у давно минуле, чую моральне вдоволенє, що мій почин, що моя праця — хоч як дрібна і малозначна, видала свій плід. „Свобода“, під умілою управою, за доглядом инших редакторів, розвинула ся гарно, побільшила ся і з ясною програмою та пляновою працею — служить народнїм інтересам, боре ся за кращі ідеали поневоленого народа, сьміливо вказує: кудою прямувати, щоб жило ся людям свобідно.

Но тепер приступаю до поясненя: в якій цїли отсе відзиваюсь нинї на сторінках „Свободи“ до Вас, мої любі братя за морем.

Я єсьм парохом в селї Пеняки, повіт Броди. Тут є церков і костьол з двома польськими душохватами. Поміщиком сего села є нїкий Тадей Ценский, славнозвісний русиноїд. З ним то веду завзяту борбу. Він хоче спольщити руське село через читальню, та польську школу. У тій школї є 150 руських дітей а 42 латинського обряду, котрих рідною мовою є також мова руська. Старав ся я, щоб громадська Рада ухвалила в школї руську мову яко викладову. Но щож? — Ми ухвалили, але справа зістала погребана у Шкільній Радї Краєвій. Дїтей наших у тій школї бють, катують за польский „ojczenasz“; зіставляють за кару по науці в школї за те, що бідна руська дитина не могла навчити ся „krakowiaka.“ Недавно, шовініст учитель вдарив одного хлопця так сильно в твар — бо той не хотів говорити „ojczenasz“ — що хлопчина, дїставши запаленє мозку — умер. Годї описати, годї висказати всю нелюдскість, всї звірства, всї муки, які терпить наша дїтвора у тій школї. Учителеви все уходить безкарно, бо його боронить поміщик Ценский. І я сам чимало витерпів.

8 разів скаржила мене до суду жандармерія; 4 рази ц. к. прокураторія; скаржив мене і польський вікарій — екс-єзуїт з учителем та учителькою о обиду чести. Читав я великого італійського поета Данте; — читав його „пекло“ — l'Inferno; але Дантове пекло в порівнаню з галицьким пеклом — то ще справдїшний танцюристий рай!...

Дорогі Братя!

Щоб наша руська справа не пропала; щоб розбудити сьвідомість руського „я“ у моїх парохіян; щоб запалити у їх прибитих серцях любов до свого рідного; щоб загартувати їх духа в борбі за свої права; щоб влити надію у їх зболїлі душі — заложив я, по тяжких переповах, читальню „Просьвіти“ у своїм селї.

В тій цїли наняв я вохку, тїсну, маленьку хлопську хатину. На перших загальних зборах читальнї — дня 23 січня 1911, вписало ся 86 членів. Що недїлї по вечірни сходимо ся читати, розправляти про наші злиднї, тай радимо: якби з них вийти. Но біда у тім, що хатина мала; люде тиснуть ся, пріють, лямпа задля браку повітря гасне, і трудно книжку читати. А люде! ах, як радо слухають все те, що читає ся, або про що говорить ся.

Дорогі Братя!

Задумав я з весною поставити власний будинок Читальнї. Но при нашій галицькій нищеті се трудно, а навіть майже неможливо.

Протсє, Дорогі Братя, звертаю ся до Вас всїх з слезами на очах і з глубини руської душі кличу: поможіте!

Скиньте ся по кілька центів! Щоб поставити простору хатину для Читальнї, треба менї 300 долярів. А що решта, то не буду жалїти труду — буду ходити по селах з проповідию і так збирати-му вдовині лепти.

До Вас, батьки-робітники, відзиваюсь щирим руським словом і молю: не опустїть мене без помочи у тім сьвятім народнїм дїлї! Я сам переконав ся, живучи між Вами, о Вашім добрім серцю, о Вашій жертволюбивости, наколи йшло складати жертви, чи то на храм божий, чи то на „Союз“, чи то на школу. Нераз Ви собі і Вашим дїтям з уст відіймали, а щедро давали тяжко запрацьовані кводри там, де народна справа вимагала грошевих жертв. До Вас, руські хлопцї-запорожцї, звертаю ся також з тим проханєм, і твердо вірую та надіюсь, що Ваші палкі, патріотичні серця відізвуть ся на мій жебрачий клич і посиплють ся пів-долярики на читальняну хату у селї Пеняки!

Врешті, до Вас, руські дівчатонька, до Вас, надіє і радощі американської Руси-України,—моя сердечна просьба: скиньтесь по десять центів на мою сільську читальню! Я дуже добре знаю Ваші ніжні серденька. Не одна з Вас цїлий тиждень живила ся кендами, щоб заощадити гріш і батькови післати у старий край на сплаченє жидівських довгів. Але як прийшлось дати на церков, то майже кожда давала по 2 або і по 5 долярів.

Наколи Господь поможе прийти до власної читальняної хати, то насамперед буду завдячувати се Вам, мої дорогі братя за морем. Найменша руська дитина в селї буде невинними устами жибонїти „Отче наш“ за здоровлє всїх жертводавців.

А тепер, „Свободо“ моя, ти моє духове дитя, котре я в серцю моїм зродив, моїми клопотами і стараням викохав, зростив — іди, хата від хати, по американській Руси. Твоїми рядками голосно, не вгаваючи проси, жебрай за мене! Зачни збирати датки насамперед з Джерзи Сити, де ти, „Свободо“, зродила ся, де зросла. Пригадай мене моїм колишнїм парохіянам, а Вони, сердечні, відкликнуть ся на моє проханє і не відправлять з порожними руками.

Прикінцї, уклінно прошу моїх знакомих оо. духовних: Констанкевича, Дмитрова, М. Балога, Підгорецького — тих старих піонерів-ветеранів американської Руси о чинне попертє між своїми чесними парохіянами моєї справи. Всї датки прошу засилати до Ред. „Свободи.“ Вже наперед, сердечно дякуючи всїм жертводателям, — кличу: „Ще не вмерла!“

З глубоким поважанем
Григорій Грушка
парох Пеняк
via Броди, Галичина.

До сеї горячої і так знаменито умотивованої відозви не треба додавати нїчого. Кому відома вшехпольська нахабність супроти галицьких Русинів і важка боротьба наших народолюбців з ворожими затїями ляцьких наїздників, — сей не пожалує кількох центів на таку гарну цїль, як побудованє власного читальняного дому у загроженім руськім селї. Коли зважимо, в якій великій мірі заслужив ся о. Грушка для американської Руси у перших починах її національного житя, нам стане ясно, що хто як хто, а основатель „Свободи“ і один з перших труженників у нашій новій вітчинї — має повне право домагати ся від нас якої-такої вдячности, тим більше, що він не бажає нічого для себе, але для свого меншого брата. — **Родимцї! Скиньте ся по пару центів, а парохіяни о. Грушки мати-муть свою власну читальняну хату!**

Дещо з „учености“ нацапів-запроданців.

Случайно впало менї в руки осьме число „Правды“, виходячої в Олифантї, Па. котрим я заінтересував ся — прочитав „від дошки до дошки“, як то кажуть, от з цїкавости, думаю, побачу, як думають американські рублехапи (перепрашаю! я не знаю певно, чи і американські ренеґати побирають „пособія“ так як і галицькі). Думаю собі, що може в Америцї наш народ прийшов таки трошечка більше до розуму, та не позволить собі кільком маститим так брикати. Та де там. Народ як був затуманений в Галичинї, так єсть і тут і головачі кацапські як там так і тут пишуть несотворені річи на всьо, що найдорожше Русинови, а той нарід байдужно читає всї клевети, всї плюгавства без найменшого протесту.

Видко, що боляк сей (кацапство) еще ятрить ся на нашім народнім орґанізмі і ми, як хочемо скорше позбути ся того боляка, мусимо взятись радикальнїйше до лїченя його; радикальнїйше і чим скорше, бо може кинутись ґанґрина. В тім то числї „не-Правди“, вже сам заголовок одної статї („Хитросты и партійность львовского митрополита гр. Андрея Шептицкого) принукав мене прочитати її, бо я вже з досьвіду переконаний, що в подібних статях в москвофільських ґазетах не обійде ся без лайки і плюгавств на всьо, що найдорожше Русинови. Виберу кілька зразків з москвофільської термінольоґії на адресу Українців: Ось вони: „Кісьць“ (говоримо Кость або Константин) „Наріднього Комітету“ (говоримо Народнього Ком.). Скажіть же тепер, добрі люди, чи така гадюка повинна кормитись народним добром, за котре на каждім кроці плює нам в лице, через те, що насьміває ся з нашої мови, через те, що перекручує факти на свій лад? Чи каже хто з нас „Кісьць“ або другий відмінок від Народний Комітет „Наріднього Комітету“? Скажіть, добрі люди, чи не єсть се розмисльне туманенє бідного народа, чи то не єсть глузованє з нашої мови, котру кацапські лїдери межи собою називають мовою „пастуховъ и свинопасовъ“? Через таке перекручуванє слів і фактів (як дальше переконаєм ся), хотять кацапи зогидити нашу народню ідею, нашу милозвучну мову, нашу славну бувальщину, взагалї всьо, що не підходить під їх кнуто-приклонні почуваня.

Дальше розводить ся сеся шматка над тим, що митрополит їздив до Відня длятого, щоби „прошеніемъ убити процесъ, назначенний противъ украинськихъ студентовъ за нападъ на университетъ“. Значить ся, наші студенти нападали на унїверситет, мовби які розбишаки?

Так, панове кацапи? Упоминатись о свої права, то ви ідентифікуєте з розбійничим нападом? Правда, вам не треба просьвіти, ви і для народа не хочете просьвіти, вам лїпше з тим, що народ темний, бо темний чоловік стає скорше вашим приклонником, а чим більше маєте приклонників, тим більший „комішен“ від царя іде до ваших кишень. Виказав наглядно тепер процес, котрий недавно скінчив ся у Львові, що всї кацапи варта, виказав, як їм на серцю лежить добро народа (добро своєї кишенї. Прим. зецера), о котрім вони так горлають, що бажають його добра, виказав, як то кацапські лїдери в родї Дудикевичів крадуть не сотки, але сотки тисяч народного добра. Вже неоден чоловік затуманений кацапською дурійкою в Галичинї тепер отворив очи і плюнув на гниль кацапську, але американські кацапи мудрі, вони у своїх „изданіяхъ“ анї не писнуть про ту подію, о тім славнім Дудикевичу злодію, „ребьонку бєлаво царя“, бо неодин чесний чоловік, прочитавши таку річ, напевно плюнув би на їх кнутопоклонні ідеї.

Для них наші студенти, що борять ся за просьвіту, за сьвятиню своєї науки, се розбишаки, а такі Дудикевичі et consortes се герої, се подвижники „подяремной Русы“.

Та зачекайте! Темнота нашого народа таки колись мусить уступити правдивій просьвітї, а тогди вам конець, тогди вже сам народ порахуєсь з вами — тогди і „рублї не поможуть цареві, а за кару діждетесь сухої гиляки.“

Осип Голучківський.

Шевченкове сьвято в Борнсайт, Чікаґо, Илл.

Заходом Укр. Тов. „Просьвіта“ в Борнсайт, відбули ся дня 5-го марта с. р. вечерницї в память 50-лїтних роковин смерти, найбільшого сина України Тараса Шевченка.

О. І. А. Заклинський сейчас по Службі Божій відправив панахиду за покійним Тарасом, а відтак відозвав ся пару словами до присутних. Підносив, що не сьміє бути нї одного такого Русина-Українця, котрий не прийшов би віддати поклін нашому народньому Пророкови, Тарасови Шевченкови.

Властиві Вечерницї почали ся пополудни. Около 3-ої год. попол. в призначеній гали почала збирати ся непроглядна маса народа з Чікаґо та поблизьких місцевостий, як Pullman i Westpullman, щоб віддати поклін Поетови. Сцена була прикрашена зеленю і цьвітами. Не бракло тут і портретів наших молодих Героїв як Мирослав Січинський та А. Коцко. На серединї сцени, посеред зелени пишав ся образ нашого славного пророка, Т. Шевченка, до котрого народ раз-враз приходив і віддавав щирий поклін Поетови. По причинї браку хору, молоді хлопцї самі засьпівали пару народних пісень.

Відтак забрав голос місцевий парох, о. І. А. Заклинський, і пояснив присутним цїль і значінє Шевченківських Вечерниць. Короткими але ясними словами референт змалював сумну картину Тарасового житя в отсї кріпацькі часи. Говорив, що то можна було виробляти панови з мужиком; народ гарував цїлими днями і ночами, та за те дістав відплату московською нагайкою, тюрмою і кулями. Відтак бесїдник перейшов до австрійсько-ляцького уряду, котрий так жорстоко знущає ся над Русинами в Галичинї. Не жалував бесїдник слів погорди катови робучих мас, мадярському Апонїєви, котрого то народ проганяв тут з місця на місце.

Промову публика перервала голосними оплесками. Дальше заохочував бесїдник, аби український народ орґанізував ся і учив ся, та не забував про просьвіту, котра виведе його до кращої будучности. Референт закликав до демократичної орґанїзації, до згоди, до любви, виказував, що лиш в єдности є сила, і що лиш разом можемо собі здобути кращу будучність. Напослїд взивав референт зібраних, щоби не забували про рідні школи в старім краю, котрі так потребують підмоги.

Відтак наступили деклямації. Деклямація „Кавказ“ випала знаменито. Йосиф Демкович її так гарно віддеклямував, що можна було побачити слези в очах присутних. Кождий, навіть і найтемнїйший, зрозумів з нього усю силу Шевченкового слова.

По сім деклямувала молоденька дівчинка, Маріянна Щурко, поезію „Докиль ще нам!“

Дівчинка своїми дїточими усточками так щебетала гарні, пориваючі слова, що здавалось, що ти на ріднїй Українї. „Коби то батьки вчили своїх дїток так як треба, то й мудрість булаб своя“... а так що?

Відтак наступив відчит. М. Попель ядерно схарактеризовав і описав всї картини з житя Т. Шевченка, у ілюструючи їх цитатами з його творів так, що народ не міг наслухати ся горячих слів Т. Шевченка. Опсля виголошено одну з найважнїйших поезій, се є „Заповіт“ незабутного батька Т. Шевченка, в якім то Поет просить: „І мене в сем'ї великій, в сем'ї вольній новій, не забудьте помянути, не злим, тихим словом!“ І. Щурко сї слова так віддеклямував, що у всякого кров аж заграла. По деклямації забрав слово Ю. Бурдяк, і у своїй промові взивав присутних, аби причинились до здвигненя памятника такому заслуженому Поетови, чим хто зможе.

На закінченє виступив Йосиф Демкович і подякував присутним, за так численну участь в сім сьвятї. А се сьвято булоб відбулось чудово, бо до його уладженя немало труду доложив місцевий парох, о. І. А. Заклинський, за що в імени Тов. Просьвіти складаємо йому сердечну подяку, — колиб не було прийшло до сцисії з о. Валентином Балогом. Наші недоварені людцї їздили до Whiting, Ind. радитись, чи годні і чи можуть, заказати місцевим людям, брати участь в Шевченковім сьвятї. Діставши видно пораду, повиставляли окуляри, тай ревіли мов дикі кафри. Се завдяки великому патріотови, яким є о. В. Б. Рівнож не можемо вийти з зачудованя, чому такі голосні патріоти, як Др. С. Янович, Др. В. Сїменович, або славний діріґент хору і професор Мг. Косцюк сьвітили своєю неприсутностю. Мимо наших запрошень, мимо оголошеня в „Свободі“, як також устних і телефонічних благань, не прийшли віддати поклону Т. Шевченкови. Тож не знати, кому ви мислите властиво віддати честь?.. Хиба мамонї? Не забудемо сего також о. Струтинському, котрого ми дійсно сподївались яко батька, що прийде з цїлою громадою, як се був навіть і обіцяв.

Заряджена колєкта на Вечерницях принесла $10.70, що призначено на Шевченківський памятник.

(Поіменний спис жертводавців подамо в слїдуючім числї „Свободи“ — Ред.)

За Комітет Тов. „Просьвіта“:
Й. Щурко, предс.
М. Попель, секр.
В. Зелїнка, кас.
Й. Демкович, бібл.

Мексиканське повстанє.

Все таки щось дїє ся на „военнім теренї“ т. є на пограничу Мексика. Що воно таке, се покаже найблизша будучність. Американські війска сконцентровані в силї 20.000 людий в околици Сан Антоніо, Тексас стоять в повнім поготівлю. Головно-командуючий, ґенерал Carter заявив загалково, що він кождої мінути є готовий цїлу свою армію протягом двох годин кинути на границю.

І правдоподібно нїхто не зробить великої помилки приписуючи тїсну вязь сему военному поготівлю американської армії з прибутєм на дни 20-го с. м. до Мексика добр. Лїмантура, дотеперішного мексиканського міністра фінансів. Усї суть того переконаня, що Лїмантур є одинокою людиною, яка в теперішним замішаню в Мексику зможе завести там який-такий лад. Мимо того, що він є підпорою теперішного, зненавидженого правительства Діяза, тїшить ся він незвичайною популярностю серед мас народа та і повстанцї незвичайно симпатизують із ним. Ся симпатія є дуже не на руку Діязови і тому то підчас його в'їзду в столицю в послїдній хвилинї Діяз заказав усїх манїфестацій в його честь.

Американські політичні круги дивлять ся на розвій відносин в Мексику під еґідою Лїмантура з повним довірєм. Панує загальна гадка, що йому поталанить переконати Діяза, завести найпотрібнїйші реформи і в сей спосіб привернути в краю лад і спокій. І Вашинґтонські круги заявили повну готовість кождий крок Лїмантура морально підпирати.

Рівнож є публичною тайною, що наші фінансові потентати, Морґан і Ракефелєр вивінували Лїмантура своїм повним довірєм і дали йому повновласть в їх імени заявити Діязови, що сей стратив цїлковито довірє у наших маґнатів і тому найлїпше зробить, як „змуфує“ у відставку. А сей арґумент чи не найбільше заважить на вазї судьби теперішного мексиканського диктатора.

Повстанцї в цїлім північнім Мексику розґаздували ся на добре, і коли вірити тутешній пресї, ґаздують по варварськи. В наслїдок нападів банд повстанців, торговля і промисл суть поважно загрожені і тисячі американських горожан в наслїдок того суть приневолені покинути край. І се масове покиданє Американцями Мексика вже почало ся, розуміє ся, під оружною охороною. Богато з них потратило увесь свій добуток; приміром банди забирають всякому без пардону конї, вози худобу і т. и. Часописи додають однак, що тих рабунків не допускають ся з'орґанізовані віддїли повстанців, тільки окремі банди всяких шумовинь, що звикли з мутній водї ловити рибу.

В читальні.

Сьвященик скінчив свою байку, а читальники почали зараз робити свої поміченя. Відтак по довшій хвилї попросив голова о спокій і дав слово учителеви, котрий оповів людям отсю невеличку історійку:

Невдячний син.

У одного селянина був лиш оден однісінький син, що мав дуже велику охоту до науки. Батько тїшив ся ним і дав його до міських шкіл, а що в містї все коштує дорого, то селянин видавав нераз послїдний гріш на його удержанє. За кільканайцять лїт хлопець покінчив школи і став будівничим. Але незадовго вибухнула війна, то й він мусів йти до війська. Там пізнали, що він дуже талановитий чоловік, і зробили його офіциром. З кінцем війни вернув молодий офіцир разом з другими назад до своєї вітчини. Як лиш батько почув, що його дорогий синок вернув ся з війни, надів чим скорше сьвяточну одіж і поспішив чим скорше до міста повитати свого одинака. Но не застав сина дома, бо він саме тодї пішов на обід до гостинниці. Нетерпеливий батько побіг туди і казав викликати свого сина. Син вийшов, але побачивши батька в простій, селянській одежи, завстидав ся і сказав: „Я не можу вас взяти зі собою до покою, бо обідаю разом із всіма офіцирами, навіть сам єнерал є межи нами; ви сідайте тут та випийте шклянку пива а потім ідіть собі до дому". По сих словах забрав ся син чим скорше до покою, бо не хотів, аби хто бачив його з батьком-мужиком.

Старий сів коло стола, але пиво не смакувало йому на згадку, що його встидає ся син, задля котрого він тілько набідував ся. Аж розплакав ся бідняга з превеликого жалю. Нараз вдарив його хтось з легка по плечу і запитав ся: „Чого плачеш, дідусю"? Старий підніс голову і побачив перед собою якогось пана в мундурі з золотою зьвіздою на грудях. Се був сам єнерал. Старий батько розповів про свого сина а єнерал взяв його за руку і запровадив до покою.

„Тут", каже, „сідайте коло мене за стіл, ваша старість заслугує на поважанє, будьте сегодня моїм гостем".

Всї офіцири здивували ся, бо нїхто не знав, чому єнерал запросив селянина на обід. А невдячний син не сьмів із сорому піднести очий на батька.

По обідї встав батько ізза стола і подякував єнераловн за ласку. „Не дякуйте", сказав єнерал, „я зробив се тому, бо менї прийшла на думку пословиця, котрої не забуваю ніколи: „Чим чоловік покірнїйший, тим він Богу і людям милійший". Потім звернув ся до невдячново сина і сказав: „Маю надію, що ви, пане поручнику, не будете вже більше соромити ся свого батька, а будете обходити ся з ним, як Бог приказав".

Засоромлений син стояв як вкопаний, а прийшовши трохи до себе, перепросив перед всїми свого батька.

І старий Кульчик не хотів остати по заду. Він розказав слухачам ось яку байочку за хитрого рака і дурну ворону:

Летїла ворона понад морем, дивить ся — лїзе рак. Вона хап його, та й понесла через лиман у ліс, щоб, сївши де-небудь на гіллї, гарненько поснїдати. Бачить рак, що приходить ся пропасти, та й каже воронї:

— Ей, вороно, вороно! знав я твого батька і твою матір: славні люде були!

— Угу! — одвітує ворона, не роззявляючи рота.

— І братів, і сестер твоїх знав, — каже рак, — що за добрі люде!

— Угу, — гугнить ворона, а рака кріпенько держить.

— Та вже хоч вони й гарні люде, — каже рак, — а тобі не рівня. Менї здаєть ся, що й на сьвітї нема розумнїйшої над тебе.

— Еге! — крикнула ворона на весь рот, та й опустила рака в море.

От тим то, як кого одурять хвалою або лестивою річию, то люде й кажуть: „Опустив рака з рота". А як кого остерігають, то кажуть: „Гляди! не впусти рака з рота!"

КАЛЄНДАР.

МАРТ.

н. ст.	Днї	Руські сьвята
23	Четвер	Кондрата
24	Пятн.	Софрона
25	Субота	Теофана
26	Неділя	3. Посту. Никиф.
27	Понед.	Венедикта
28	Вівтор.	Агапія
29	Середа	Савина

НОВИНКИ.

ПОЗІР! Не забудьте, що адреса нашої часописи від 1-го цьвітня с. р. звучить:

„SVOBODA"
83 GRAND ST.,
JERSEY CITY, N. J.

** В 42-ім числї „Дїла" з 24-го лютого читаємо: „Жертви американських Русинів. Сим квітую з подякою одержанє 3000 кор. на фонд бл. п. Адама Коцка, а дальших 3000 кор. на фонд Олени Січинської, разом 6000 кор. від Вп. Василя Гришка і товаришів з Скрентон, Па. в Америцї. — Кость Паньковський.

** Шевченкові сьвята в Росії. Через заборону Шевченкового ювілейного обходу в Київі вийде таке, що чи не найгарнїйше сьвяткувати-муть 50 лїтні роковини смерти Шевченка на чужині. Так прим. в Москві ювілейний обхід заповідає ся справдї величаво. Обхід розпічнеть ся 26 ст. ст. лютого, рано, панахидою в церкві Вознесеня. В день в актовій салї унїверситету проф. ґр. Деля-Барт виголосить відчит про історичне значінє Шевченка. Опісла наступить відчитуванє в ріжних мовах привітів від інституций і осіб. Вечером в найбільшій салї унїверситету відбудеть ся наукове засїданє в память Шевченка. Засїданє розпічне відчитом академик Ф. Корш „Шевченко поміж поетами славянства". Потім будуть відчити Новицького, проф. А. Кримського, Калїшевського і проф. Пічети. В кінцї засїданя московські артисти деклямуватимуть твори Шевченка. Через те, що всїх предложених ріжними особами відчитів не можна прочитати на однім засїданю, то вони будуть уміщені в ювілейнім Шевченківськім збірнику, який комітет видасть після сьвят. В сїм збірнику уміщений буде також загальний опис сьвяткованя. На сьвяткованє запрошено всї укр. товариства, а також відомих діячів та письменників з російської України і з Галичини. 5. ст. ст. марта відбуде ся представленє і концерт в память Шевченка. З Київа приїде на сей день для вистави „Назара Стодолї" Мик. Садовський з своїми артистами. Після „Назара Стодолї" і „Вечерниць" Ніщинського в концертовім відділї будуть виступати відомі артисти (артист художнього театру Уралов, Імператорського — І Алчевський і инш.) з укр. співами і деклямацією; бандуристи (Кравченко, Кучеренко), продемонструють укр. народню музику і співи, композитори (М. Лисенко та инш.) програють зразки найкрасшої укр. музики. Для сього вечера вже найнято найбільший в Москві льокаль в Консерваторії, який буде прибраний в українськім стилю. Московський комітет постановив видати в числї 3600 примірників альбом малюнків Шевченка і малюнків, які відносять ся до його житя. Богато московських ґазет і журналів видали в день роковин числа, присьвячені памяти Шевченка. Адреса московського ювілейного комітету: Москва, Дмитровка, Лит.-худож. Кружокъ, проф. Ф. Коршу. — В Петербурзї Шевченкові обходи устроює окремо „Императорская Академія Наукъ", „Академія художеств" і українське громадянство. — На Україні в усіх більших містах готовлять ся Українцї до ювілейних обходів, на скільки па перешкоді сьому не станугь адміністраційні власти. — Також в Оренбурзі, де колись Шевченко перебував на засланю, місцева інтелїґенція, як українська так і російська, ладить ся до Шевченкового сьвята. Навіть в далекій Азії, прим. у Вернім, відбудеть ся Шевченківський ювілейний обхід. Тільки серце України, Київ, має замкнені уста...

** В цїлій північній половинї стейту Небраска появили ся безчисленні стада вовків, які фармерам виряджують страшні шкоди.

** Посли стейту Ілїнойс, правдоподібно в браку иньшої роботи, оногдї радили над жіночим строєм. Наслїдком їх глубоких роздумувань було ухвалене права, заказуючого жінкам появляти ся на вулицях, або иньших публичних місцях в вузких, тепер „наймоднїйших" спідницях, або шараварах. Після оцїнки „батьків" стейту Ілїнойс, спідниця приличної женщини в долинї мусить бути широка що найменче на півтора, а найбільше 3 ярди. Жінка переступивша сей закон, підпадає карі від 10 до 50 долярів.

** Жертви желїзниць в Америцї з року на рік застрашаючо зростають. Послїдне справоздане статистичного виділу в Вашинґтонї виказує, що в 1910-ім роцї желїзницї вбили о 100 осіб більше як попередного, то є 1909 року а о 6000 осіб більше, як в роцї 1903-ім. Вправдї суть деякі права, приписуючі средства осторожности, але вони суть дуже невистарчаючі. Взагалї в Европі средства охорони суть о цїле небо лїпші, як тут.

** Гарні цьвіти в „Колї польськім"! Що багато буржуазних послів робить золоті інтереси на посольстві, про се кождий знає. А що найбільше продажних послів має „Коло польське", про се також кождий знає. Посли „Кола польського" не лише управляють політику для особистих цїлий, для карієри та амбіцій, — але деякі з них, користаючи з посольської свободи, допускають ся річий, за які звичайний чоловік давно пішов би до кріміналу. Пригляньте ся тим послам з „Кола польського" та осудіть їх самі: Шаєр — се звичайний хлопський деркшкіра; Стогандель — займаєть ся обманчивою доставою машин і вугля; Шпондер, Шаєр і ксьондз Стояловський — се звичайні еміґраційні гієни та політичні обманцї; Падух, Війонцек і Фідлер — се звичайні брудні ґешефтярі, які на посольстві роблять гарні інтереси! Не говоримо вже про тих послів з „Кола польського", що запродують ся що хвиля кому попаде за ріжні посади, концесії, банки і т. ін. Гарна компанія зібрала ся в Колї польськім, нема що казати! І та банда, на якої чолї стояв до недавна Гломбінський, а тепер стоїть Лазарський, називає себе одинокою репрезентацією Галичини!

** Вибори до ради міста Львова. Вівторок, 28 лютого, відбули ся вибори 50 міських радних на 6 років в місце уступаючих і трох радних на 3 роки. Участь у виборах була незвичайно численна. Загалом голосувало 11.035 осіб. Виборчих лїст і комітетів було до 30. Хто зістав вибраний, нинї не можна ще знати. Обчисленє голосів потреває найменше з тиждень. Львівські вибори вели ся під знаком нечуваної корупції та шахрайства. Теперішнї „батьки" міста уживали всяких средств, щоби лишити ся на далї при кермі правлїня та недопустити до ради нї одного соціялїста, поступовця або Українця. В який спосіб відбували ся у Львові вибори, вистане подати се, що за один голос платили по 50 і більше корон!

** Лискавицї й громи зимою. В галицьких часописях читаємо про таке рідке явище природи: В Дзвинячи, залїщицького повіта й в Городници, городенського повіта дня 20. м. м. понад селами показала ся чорна хмара й зараз зірвав ся вітер та почав падати великими платками сніг, а відтак почало блискати й греміти, як серед лїта. Старі люди оповідають, що давно не затямили такого явища. Деякі ворожать, що буде студене лїто.

** Вістки з Угорської Руси. Вийшов з друку збірник угро-руських народних сьпіванок. Є се книга в 20 аркушів друку і обіймає около 900 сьпіванок, записаних головно в мармароськім повітї. Цїна з пересилкою 3.45 кор., а замовляти на адресу: Мих. Врабель, Budapest IV, Egyetem-u. 4. — Унґвар після остатної конскрипції має 17.570 а з військом 18.770 мешканців. В Бачванській „вармедії" Бачкерестур має 4.873 (майже всї Русини), Коцур 4.132 (дві третини Русинів). Місто Уйвідейк (Новий Сад) має 35.020 мешканців. З того на Мадярів приходить 14.000, на Сербів 12.520, на Нїмцїв 7.200, на Словаків 300, на инші народности 1.000, між котрими є 200—250 Русинів. — По селах Угорської Руси крутив ся довший час еміґраційний аґент, якийсь Михайло Югас і намавляв селян до еміґрації за море. Полїція арештувала його власне коли ладив ся відправити в Америку одного хлопця. Найдено при ньому 10.300 кор. готівки.

** В місцевости Невтра, на Угорщинї скоїла ся така страшна пригода. Повертаючу з ярмарку селянку заскочила ніч в полю і вона попросила о переночованє желїзничого будника. Будник приладив ліжко селянцї в кімнатї, де спала звичайно його жінка, при чім спостеріг, що селянка має при собі значну суму гроша. Довго не думаючи, порішив її вбити, а гроші зрабувати. Коло 11-ої години, як його жінка і незнакома заснули, викопав коло будки яму, і взявши довгий ніж пристушив до ліжка, на якім, як гадав, спала незнакома. Одним ударом всадив її ніж у серце і жінка за пару хвилин померла. Вдоволений запалив сьвітло, і побачив, що місто незнакомої, забив власну жінку. В найбільшім страсї вибіг з хати і від сеї пори пропав по нім всякий слїд.

** Як за давних „добрих" часів. Два мадярські маґнати, справляючи весїлє своїм дїтям, що побирали ся, запросили на нього 1400 гостий свояків, приятелів і знакомих обох родин, що з собою лучили ся. Весїля тревало 4 дни, танцьовано і пировано на переміну. Після статистики, яку уложили репортери віденських ґазет, весїлє се переплатило своїм житєм 5 волів, 8 телят, 6 ягнят, 650 гусий, 1600 куряток. Кілько вепрів, сего „статистика" не подає. Випито 80 гектолїтрів вина і 100 бочок пива.

** Гірше звірів. В Арозо, недалеко Медіоляну, в Італії став ся на днях страшний злочин. На тамошний цвинтар вдерло ся богато людий і отворили два гроби. В однім перед кількома днями поховано якусь робітницю, що померла на запаленє легких. Товпа видобула трупа і стала над ним знущатись; повішено його на дереві головою на діл, розтято груди та — виявши серце — викинули його. Полїція розпочала слїдство і будуть певно сензацийні арештованя.

** Ориґінальне непорозуминє стало ся недавно в судовій салї в Грейссен в Німеччинї і викликало великий сьміх. В справі одного купця покликано за сьвідка його 14-лїтного сина. Коли він увійшов до салї, почали всї з його вигляду сьміяти ся, а навіть судія не міг здержати ся від сьміху. З великого сурдута, що волочив ся аж по землї, виставляв сьвідок тільки ніс, а в великих чоботах ледви сунув ся. Так само мав дуже широкі штани, великий ковнїрець і капелюх. В руцї тримав високу палицю. Коли судія запитав ся, чому він прийшов в такій одежи, хлопець виймив судове завізванє і показав слова: „In den Sachen ihres Vaters" (дослівно: В річах вашого батька, що властиво мало означати: в справі вашого батька.)

** Моральність в російських монастирях. Перед кількома днями в петербурській „лаврі" отруїв ся стрихніною разом з своєю любкою, Федуловою, монах Сирків. Самоубийства доконав Сирків в сей спосіб. Поїхав з Федуловою до купелї, а в ночи вернув і зайшов до келії монаха Ігнатія, де монахи власне забавляли ся пиятикою разом з ієромонахом Ілярїоном і кількома жінками. Забава ішла до рана. Коли вже зоріло, Сирків вийшов з Федуловою до своєї келії, а незадовго звідтам дали ся чути стони. Братия поспішила з ратунком і Федулову вратували а Сирков помер. Федулова, перевезена до шпиталю, розказує страшні річи про розпусту в монастирі. Часто там заходять публичні дівчата, деякі з монахів хорі на „секретні" недуги.

** Поганьство в Росії. Часописи доносять, що в селї Кочі, юксеєвської волости, день Фльора і Лавра 18. серпня, буває надзвичайне явище. На великій площи збирають ся люди з сусїдних сїл і приводять кількадесять волів на заріз в жертву богови Флорови. При звуках дзвонів ріжуть волів ножами, які переховують ся в каплицї. Скіру з битого вола забирає християнський піп, що спокійно приглядає ся сїй жертві! Піп і війт забирають собі також найкрасше мясо з волів а останки лишають ся на пир для людий, що приносили жертву.

** Один з анґлїйських учених був взяв на себе задачу обчислити, кілько слів говорить пересічно чоловік протягом одної доби. Принявши, що чоловік говорячи скоро, виповідає в одній мінутї 100 слів, що на годину дає 29 сторін друку вісїмки, дальше коли прийме ся, що на добу кождий чоловік говорить пересічно 3 годині, то випаде на тиждень 600 сторін друку. За рік повстане з того 52 книжок, кожда по 600 сторін. Се обчисленє не відносить ся зовсїм до жінок, позаяк їх кожда „найкоротша" розмова вже сама собою дала-б спорий том друку.

** Чи змякла в послїдних роках зима? Між людьми поширила ся гадка, що чим рік, тим все теплїйше і теплїйша зима. Кождий покликує ся звичайно на свої дитинячі спомини. Річ зрозуміла, що такі загальні враженя, не поперті науковими дослїдами, не мають глубшої вартости, тому слїд би розглянути ся в научних матеріялах, які писано на сю, вельми цїкаву тему. Шведський метеорольоґ робив дослїди над підсонєм Петербурґа, Штокгольму та Единбурґа і доказує, що пересїчна теплота між роками 1756 до 1900 піднесла ся майже 1 ст. Ц, між тим, коли пересїчна лїтна теплота обнизила ся 0.6 Ц. Подібний є погляд проф. Гана що до західної Австрії. Із документів, нагромаджених з давних лїт Еренберґом, довідуємо ся, що Скаґерак і Катеґат в XI. до XV. віку цїлком замерзали, отже тим самим мусїла бути в сих областях студенїйша температура, чим нинї. Те саме можна сказати про Чорне море, Дарданелї та Босфор. Та однак є й такі околицї, де не помічає ся майже ніяких змін в підсоню. Так примїром остала температура в клясичних Атенах, після дослїдів Еґініта, така сама нинї, яка була колись, в часах Лїкурґа та Демостена. Недавно тому появила ся велика розвідка проф. Гельмана про підсонє міста Берлїна. Із неї довідуємо ся, що між 1756—1847 роками була зима пересїчно о много острійша, а за те було лїто лагіднїйше, чим в роках 1848—1907. Се є певний факт, хотяй годї поки що вияснити сї наглі переміни теплоти. Одно певне, що сї переміни стоять в тїсній звязи із тисненєм воздуха.

Військові справи.

Як відомо, межи переселенцями нашими, себто еміґрантами, знаходить ся в Америцї много таких, котрі виїхали до Америки перед сповненєм своїх військових обовязків а тепер бажали би вернути назад до рідного краю, однак з огляду на те, що чекає їх кара, позістають дальше в Америцї. Суть рівнож такі, котрі як раз в сїм роцї мають ставити ся до бранки, однак по якімсь доперва часї хотїли би вернути до Галичини, та відбути свій обовязок військовий. В обох случаях суть певні улекшеня, особливо для тих, що доперва мають ставити ся до бранки. Іменно такі, котрі мають ставити ся до бранки, можуть дістати урльоп на рік і два роки, почім, вернувши до рідного краю, відбувають службу.

Очевидно, що такі справи рішає намісництво в Галичинї, длятого треба таку справу віддати комусь в Галичинї, щоби не тільки всьо зробив, але і постарав ся о користне полагодженє справи. Щоби однак інтересованим прийти в поміч і улекшити поворот до Галичини, прошу удати ся письменно до підписаного, при чім треба рівночасно прислати оден доляр за інформацію.

В письмі треба подати: Імя і назвиско — місцевість, повіт і рік уродженя — чи родичі позістають в Галичинї, їх місцевість і почта, очевидно імя і назвиско родичів, — чи виеміґровали за позволенєм старости, чи нї — подати докладну свою теперішну адресу, подати **докладно** місцевість, де єсть **найблизший консулят австрійський.**

Адреса: Австрія, Львів. Іван Бачинський ц. і к. капітан в пенсії, ул. Руська, 20.

Всї Американські руські ґазети прошу о поміщенє сеї статї.

E 49 За Русь-Україну!

За Русь-Україну, гей разом до бою,
За неньку закована нашу!
Усї спільно, згідно, збитою юрбою —
А силу розібємо вражу.

За Русь-Україну, ми усї поляжем,
Й за мову сю руськую, милу,
Та ляхам кесптим і сьвіту покажем,
Як йти за Русь у могилу.

За Русь-Україну ми усї готові
Дати ся закути в кайдани,
Се нїчо, що спина уся наша в крови,
А на руках крікаві рани.

За Русь-Україну віддамо мастки,
Будемо боротись без впину,
Або ляжем в могилу, як лягали предки
За Неньку, Русь-Україну.

І. А. С—кий.

СПРАВИ „Р. Н. СОЮЗА“.

Покровитель і почетний член Р. Н. С.: Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo Pa.

Місто-предсідательжа:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Моранець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Редактор:
Осип Стеткевич, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Управитель друкарні:
Константин Кирчів, 184 Hudson Str., New York, N. Y.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз“ — приймає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А“ (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б“ (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ $200.00.

Посмертне за дити від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Хто хоче вступити до Союза, мусить вписатись також до братства, яке належить до Союза.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРГАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали декляраций без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні декларації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який иньший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій просимо на те уважати, щоби на деклярації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненем слово ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації перед знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справоздання т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

Від Головного Уряду
Р. Народного Союза в Америці.

Ч. 1695 КВІТ $100.00
на сто долярів, котрі п. Василь Бунга отримав як надзвичайну запомогу (ухв. XI. Голов. Конв.) з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Рамей, Па. 14. марта 1911.
Василь Бунга.
Сьвідки:
Вас. Копильчак.
Іван Бунга (мол.)
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 58.
Вас. Копильчак предс.,
Йосиф Ялечко секр.

Ч. 1731 КВІТ $373.00
на триста сімдесять три долярів, котрі п. Анна Босий отримала як посмертну запомогу по мужу Николаю з Головної Каси Руского Народного Союза в Ам.
Буфало, Н. Й. 13. марта 1911
Анна Босий.
Сьвідки:
Андрей Грех.
Павло Левкун.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 127.
Андрей Грех предс.,
Андрей Бумбар секр.

Ч. 1732 КВІТ $127.00
на сто двайцять сім долярів, котрі п. Андрей Грех отримав як похоронні кошти по Николаю Босий з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Буфало, Н. Й. 13. марта 1911
Андрей Грех.
Сьвідки:
Андрей Грех.
Павло Левкун.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 127.
Андрей Грех предс.,
Андрей Бумбар секр.

Ч. 1739 КВІТ $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Анна Козма отримала як посмертну запомогу по мужу Андрею з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Мекаду, Па. 14 марта 1911.
Анна Козма.
Сьвідки:
Данько Баволяк,
Марія Пивоварник.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 186.
Анна Козма предс.,
Анна Поступак секр.

Ч. 1748 КВІТ $200.00
на двіста долярів, котрі п. Тимко Годик отримав як надзвичайну запомогу за утрату руки з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Рамей, Па. 12. марта 1911.
Тимко Годик.
Сьвідки:
Василь Цап.
Андрій Майор.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 58.
Вас. Копильчак предс.,
Йосиф Ялечко секр.

Ч. 1766 КВІТ $50.00
на пятьдесять долярів, котрі п. Павло Коцан отримав як посмертну запомогу по тестю Григорію Кошевським з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Лайсенрінґ, Па. 15. марта 1911.
Павло Коцан.
Сьвідки:
Йосиф Янцкий,
Френк Козловський.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 59.
Френк Козловський предс.,
Йосиф Янцкий секр.

Ч. 1590 КВІТ $425.00
на чотириста двайцять і пять долярів, котрі п. Марія Чупра отримала як посмертну запомогу по сині Мих. Чупра з Головної Каси Руського Молодечого Союза в Америці.
Крифальва 3. марта 1911.
Марія Чупра.
Сьвідки:
Владимир Міґаль,
Бобіта Шандор.
Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союза в Америці. Відділ 6.
(Печать). Штойка Іван Сембулій.

Ч. 1590 КВІТ $425.00
на чотириста двайцять і пять долярів, котрі п. Мих. Чупра отримав як посмертну запомогу по сині Мих. Чупра з Головної Каси Руського Молодечого Союза в Америці.
Крифальва 3. марта 1911.
Михаіл Чупра.
Сьвідки:
Владимір Міґаль,
Бобіта Шандор.
Від місцевого Уряду Руського Молодечого Союза в Америці. Відділ 6.
(Печать). Штойка Іван Сембулій.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Джеанет, Па. Братство сьв. Димитрія, від. 207, повідомляє всіх своїх членів, що на місце Гната Сорочака зістав вибраний предсідателем Мих. Терпко, а його заступником Никола Губіш. — Василь Сіткевич, секр.

Манор, Па. Братство сьв. Арх. Михаїла, від. 41, повідомляє всіх своїх довгуючих членів, щоб як найскорше вирівнали усї свої належности, бо коли сего не учинять, зістануть виключені з Братства і з Р. Н. Союза. — Василь Савайда, секр.

Пошукуваня.

Хто знає, де перебуває Анна Власенко із Серетця, повіта Бродського, з Галичини. Минув рік в осени 1910 р. як виїхала до Америки з Николою Боднар із Кутищ. Осталась в New Yorku. Хто би знав її адресу, прошу подати мені, а дістане 3 доляри нагороди. — Joseph Hunczak, 231 E. 4th St., New York. (11—12)

Хто би доніс, де є Маруня з Гільщанких Шкибара, літ 27, середного росту, русе волосє, сиві очі, дістане нагороди $10.00. Глядає її муж: Стефан Шкибара (Pittsburg, Pa., 109-7 St., SS.) 14-го грудня 1910 р. виїхала із старого краю і має пробувати тут в Америці. 12-14

Де є Розалія Зубик, родом з Тиряви Сільної повіт Санок. 4 роки як виїхала з Jersey City в пітсбурскі околиці до Alegheny, Pa. Пошукусь її в важній справі. Хтоби знав про неї або вона сама, прошу зголосити ся на адресу: **Julia Pizniak, 516 W. 27th St., New York.** 12—13

Глядаю мого брата Федора Кирпу, з села Криви, повіт Ліско; перебував в Гезелтоні. Хто знає його адрес, або він сам, нехай зараз мені напише; чекає його сплата з ґрунту. Мій адрес: **Wasyl Sokyra, 543 Emmet St., Scranton, Pa.**

Пошукує посади дякоучитель з теноровим голосом, іспитований; знає учити діти і провадити хор. Котра парохія не має дякоучителя, прошу ласкаво голоситись на адресу:
Roman Zamorsky, P. O. Box 48
Mahanoy Plane, Pa. Sch. Co.

Іспитований дяк глядає посади.
Уміє гру на фісгармонії і має добрі сьвідоцтва.
JOHN CHARNECKYJ,
16 Manufacturers Str., MONTREAL, QUE., CANADA.

Іспитований дякоучитель
знає провадити хор і школу, пошукує місця. Ласкаві зголошеня:
John Salash,
Jessup, Pa., Lack. Co.

Дяк іспитований і з добрим голосом, знаючий провадити церковний хор і школу дітей, пошукує посади. Може виказати ся добрими сьвідоцтвами. — Joseph Hunczak, 231 E. 4th St., New York, N. Y. (11—12)

Конкурс.

Гр. кат. парохія в Shenandoah, Pa. потребує дякоучителя, з добрим голосом, котрий умів би провадити хор і школу. Речинець до 1-го цьвітня 1911. Голосити ся до предсідателя парохії на адресу: Rev. E. Lewicki, 114 Chestnut Str., Shenandoah, Pa.

Заходом укр. Тов. „Просьвіта“ відограє ся пораз перший в Ню Йорку

Сватання на Гончарівці

народна опера в 3-х діях Гр. Квітки Основяненка

в суботу дня 13. мая 1911 р.

в Webster Hall 119—125 E. 11 Str. поміж 3-ою а 4-ою евню New York.

Галя дуже гарна, велика і весела для кождого з гостей.

По представленю

Великий Баль

Аматори добрі а музика знаменита.

Початок точно о годині 7-ій вечером.

Тікети можна набути у п. Івана Ганц 26 Clinton St. New York і у пана Михаїла Угорчака 641 E. 11 St. — або в офісі 161 E. 4th St. В день представленя при касі о год. 6. вечер.

За Комітет Тов. „Просьвіти“:
Гринько Максимців, секр.

РІК ВИДАННЯ ТРЕТІЙ.

Приймаеть ся передплата на 1911 рік

ЛІТЕРАТУРНО-ГРОМАДСЬКИЙ УКРАЇНСЬКИЙ МІСЯЧНИК

Українська Хата

Напрямок журналу: національно-поступово-демократичний.

В 1911 р. „*Українська Хата*“ осьвітлюватиме можливо повно українське житє з погляду національно-культурних потреб України і міститиме: *белетристику:* поезії, оповідання, повісти, малюнки, нарпси і т. и., статі *публіцистичні*, в яких обговорюватимуть ся справи українського житя, науки літератури, й мистецтва; статі *літературно-критичні*, з характеристикою творів і діяльности наших письменників, особливо сучасних.

До участи в „Українській Хаті“ запрошено видатних українських письменників.

Передплата на 1911 рік на „*Українську Хату*“ 4 карб. (за кордон 10 корон), півроку 2 карб., окрема книжка 35 коп. (з пересилкою 40 коп.), можна виплачувати частками по 2 карбованці.

Передплата приймаеть ся в головній конторі і редакції журнала: Київ, Бульварно-Кудрявська 16. Або в „Українській Книгарні“, Безаківська 8; книгарні „Літературно-Наукового Вістника“, Вел. Володимирська. 28. *У Харкові:* в „Українській Книгарні“. Рибна 25. *В Житомирі:* в Книгарні В. Совінського. *В Полтаві:* в Книгарні Г. Маркевича, Бульв. Котляревського. *У Варшаві:* в Григ. Степури, Новий Сьвіт 62, к. 26. *В Одесі:* в „Українській Книгарні, Ніжинська 53. *У Катеринославі:* Книгарня Е. Лозінської, Проспект, дім Вебера.

В Галичині: в відділі редакції і контори „Українська Хата“, Львів (Lemberg), улиця Замкова ч. 8. II. поверх.

Комплєкти „УКРАЇНСЬКОЇ ХАТИ“ за 1909—10 р.р. продають ся в конторі журнала по 2—4 карбованці.

Рідний край

Часопись громадська й літературна, в малюнками: типи, портрети, краєвиди, будинки, узори і т. ин.

5-й РІК ВИДАННЯ.

„Рідний Край“ містить: статі про громадські справи, звістки з життя на Вкраїні й в инших сторонах, оповідання, пьєси для театру, вірші, відомості господарські, звістки про українські книжки, про театр і инше мистецтво, дописи, оповістки.

Нові умови: річник 1910—11 року виходитиме від 1 декабря (студня) 1910 р. по 1 декабря 1911 р. Часопись виходитиме тричі на місяць,—1, 10 й 20-го кожного місяця, з місячним додатком

„Молода Україна“

(єдина українська часопись для дітей), з малюнками; містить оповідання, вірші, відомості з світознання, казки, загадки, сміховинки і т. и. Ціна „Рідн. Краю“ з „Молодою Україною“ — 4 р. на рік, 2 р. на півроку. „Мол. Україна“ окроме від „Рідн. Краю“ — (12 зшитків на рік) — 2 р. нарік і 1 р. на півроку. „Рідн. Край“ без „Молодої України“ — 3 р. Ціна обох часописей за границю — на 1 руб. дорожше.

Ціна за оповістки: 20 коп. за стрічку.
Окроме число „Рідного Краю“ — 12 копійок.
Адреса обох часописів: Київ, Благовіщенська ул. ч. 101. кв. 4.
Редакторка-видавниця О. Косач (Олена Пчілка).

ФАРМА на продаж. 16 акрів доброї землї, а крім того: дім з 7 комнатами, 2 стайні, 1 возівня, 3 шопи, 1 молочарня і 35 овочевих дерев. Ціла фарма в дуже добрім положеню. Голосіть ся на адресу властителя: **I. Hudak, R. F. D. No, 1., Glen Gardner, N. Y.**

До Русинів далеких Вестів!

Русини, що гуртуєте ся по плейзах на далеких Вестах, памятайте, що маємо в St. Louis, Mo. величаву свою руську гр.-кат. церков і руського сьвященика. Хтоби з Вас хотів — особливо, коли Вас є більше число на деякому плейзї — щоби прибув до Вас сьвященик на час великопостної сповіди, нех пише на слїдуючу адресу:

REV. JOHN OSTAP
1125 Dolman Str., St. Louis, Mo.

Сьвященик одвітить й прибуде. Так само й порадить Вам що до згуртованя ся і орґанізації. 9-12

$10 нагороди за повідомленє, де є богато руських людий, а не мають ніякого руського бізнесу, і де можна би отворити руську ґросерню, бучерню або салюн. Так само, хто хотів би спродати який бізнес, мусить написати цілу справу: рент, дохід, лайснес і т. д. Щоби було скорше, відносіть ся листовно на адресу: Joseph Ferentz, 505 E. 69 Str., New York, N. Y. (11—12)

За одного доляра

штучна фотоґрафія, 35 нових пісней дуже цікавих, перо атраментово, 25 листових аркушиків і коверт, книжка до вивченя ся штук, других книжок на 50 цент. — Am. Wasiurkow, 111 Wilson St., Chester, Pa. (11—12)

Стань і читай.

Прекрасний ґарантований зиґарок, машина до писаня, револьвер, бритва, самоголяча бритва, мужеський і дамський ланцушок до зиґарка, брельок, бранзолєта, файка, спинки до маншетів, 6 вилок, 6 ножів, 6 ложок, фонтенове перо, шпилька до краватки, пулярес, тютюнєрка, щітка і инших понад 150 річий, т. є разом усього понад 200 річий, кождому чоловікови в дома і поза домом потрібних — вишлемо кождому за надіслані нам $2.00. Але тепер не присилайте ані цента, лише пишіть, абисьте їх побачили і надішліть 4 центи марками на адресу:

KANEGI SUP. CO. 12—15
107 W. 27th ST., D. 5. NEW YORK.

Послухай!

Чи хочеш розвеселити серце і душу за доляра?

Ми даємо уцтивим Родинцям $80 хороший фонограф „COLUMBIA“ за $20, на оплату по $1 тижнево.

Пишіть по інформації і по катальоґ фоноґрафів, машин до писаня, зиґарків, книжок і инших найпотрібнїйших річий, залучуючи марку на пересилку до: 11-12

LIBERTY COMMERCIAL Co., Dept. 7.
343 East 9-th Str., New York, N. Y.

Лише 5 центів.

Єсли обовяжете ся платити по 5 цнт. денно, то пришлемо вам сейчас на кредит: хороший 14-каратовий золотий (goldfilled) критий годинник о трех ковертах з повною писемною ґарантією на 20 літ а також гарний ланцушок з брельоком.

Ціна годинника і ланцушка з брельоком виносить лише: $32.00. 12—15

Тепер не потребуєте присилати ані цента, лиш наперед пишіть по катальоґ з долученем марки на пересилку і відповідь.

GOLD WATCH COMPANY,
D. 5, 2205, 3rd Ave., New York.

Відповідне средство у відповіднім часї.

Нераз кладучи ся спати почуває ся ціла родина добре, однак слабість часто приходить серед ночи. Дитина примірои сильно починає кашляти і з плачом звертаєсь до матери, що її болить горло. Лучаєсь також, що хтось в родині серед ночи зістав захоплений невральґією, або астма не дає комусь спати, справляючи йому терпінє і він бореcь о віддих. Так могуть минати цілі години, заки прийде лікар. В таких случаях Pain Expeller є неоцінимим средством.

Держіть сей лік під руками на случай потреби. Се є конечностію, щоби запобічи в наглих случаях, заки лікар зможе до вас прийти. Перестудженє не буде небезпечне в наслідках, єсли ужиєте скоро Pain Expeller. Сей лік можете купити в усїх аптиках по 25 і 50 центів бутелька. Стережіть ся підроблених лїків і звернїть увагу на отсю вінету. Правдивий Pain Expeller находить ся лиш в такім опакованю. 39—

F. Ad. Richter & Co.
215 Pearl Str. New York City

Ріхтора Congo-пілюльки усувають нестравність жолудка

Борис Граб.

Борис Граб був хлопська дитина. Батько його, заможний господар в підгірськім селї Д. коло Добромиля, віддав його, свого найстаршого сина, до школи, спершу до Лаврова до Василіян, а відтак до Перемишля до ґімназії. Борис учив ся дуже добре і вчасно почав заробляти собі на хлїб лекціями. Батько бажав, щоб скінчивши ґімназію, син ішов до семінарії, але Борис опер ся і пішов до Відня на медицину.

Ще в ґімназії Борис занимав видне місце серед соучеників, ба й учителї гляділи на него, як на головну оздобу закладу. Обдарований надзвичайними спосібностями, величезною памятю, бистрим і ясним розумом, він з вродженими дарами лучив величезну пильність і працьовитість, замилуванє до порядку і точности і вироблене ґімнастикою та фізичною працею здоровлє та сильно зложенє тіла. Свій час умів він так роздїлити, що на всяку роботу, на всяку науку находив час і пору. Ще в ґімназії він з власної охоти вивчив ся кількох европейських язиків, прочитав в кождім з них чільні твори літератури, які тільки міг запопасти в такім малопросьвітнім городї, як Перемишль, але крім того живучи два роки у столяра, вивчив ся столярства, відтак у токаря токарства, і ще в семій клясї не побояв ся насьмішок товаришів, ба й деяких учителїв, але перейшов на житє до одного шевця і в заміну за обучуванє його сина вивчив ся й того, у школярів так погордженого ремесла. Тільки один учитель, Міхонський, хвалив Граба за те, заохочував і других вчити ся ремесла, хоч, розуміє ся, надармо. Отсе намаганє— сполучити науку з фізичною працею, звело Бориса з Міхонським, котрий сам зазивав його до себе до хати, часто розмовляв з ним і старав ся по змозї дати його мисленю і науцї живий, вільний від шкільного педантизму і заскорузлости напрям.

Міхонський, се була вельми оригінальна і симпатична постать, рідка поява між ґімназіяльними учителями. В високій мірі нервний і чуткий, він умів бути терпеливим і повільним та лагідним. Все в нїм, від нерівного, поривистого ходу і бистрого, але мигаючого погляду аж до методи навчаня приступного, живого, а строго предметового (він учив математики, льоґіки і психольоґії) а заразом прибраного в якісь педантичні форми, в якусь дрібничну формалїстику, — все, кажу, в нїм було немов навмисно зложене з суперечностий. Мягкого серця і доброї душі, він міг довести до розпуки ученика, хоч і спосібного, але повільного флеґматика; тільки нервні, прудкі, рухливі натури могли йому подобатись. А прецінь той сам чоловік з педантичною строгостю наглядав за тим, як ученик при таблиці стоїть, як держить крейду, як маже губкою, як кланяєсь, і не вважав лишнїм по десять раз на кождій годинї навчати учеників методичности, повільного, але ясного думаня, точности і економії у всіх рухах, поступках і дїлах.

— Не надто квап ся, не надто й гай ся! Нїчого за много! — отсе були його улюблені приказки. Ученик, котрий на завдане питанє відповідав надто швидко і гладко, від разу збуджував його недовірє.

— А покажи но ти менї книжку, з котрої ти се так гладко на память навчив ся, — звик він був говорити такому ученикови по вислуханю його відповіди, а коли той упирав ся при тім, що се говорить не з памяти, але з голови, завдавав йому для проби таке питанє, якого не було в книжцї, і на котре треба було відповісти з добрим намислом. Такими питанями він випробовував спосібність мисленя у своїх учеників. І вже у котрого побачив, що відповідь на питанє виходить справді здобутком його власної мисли, для такого мав велике поважанє.

Граб від разу, ще в третій клясї нашої ґімназії, звернув на себе увагу [Мі]хонського. В ту пору був се ди[кий, ...]ловитий і неохарний хлопець, [...]іж усіми учениками своєї [...]тував ся нечищеними по кілька недїль чобітьми, брудною сорочкою, подертим сурдутом, нечесаним волосєм і — першою льокацією. Наука в двох перших ґімназіяльних клясах вимагала тільки памяти, а не працї думок; длятого Граб, обдарований такою надзвичайною памятю, що всї виклади учителїв запамятував від разу в школї, не вчив ся дома нїчого, але поробивши писемні роботи, коли були позавдавані, і відбувши дві або три години лекцій приватних (учив звичайно своїх товаришів однокласників, і то так, що один або два платили йому по два ґульдени місячно, а на вчінє сходив ся весь „сірий конець" кляси), втїкав з гурту і забавляв ся по свойому. Жив він в самій поганій части міста, над невеличким потоком, обставленим по обох боках поручами. Граб вилазив на те поруче і ходив по нїм, визувши чоботи. Поруче було невисоке, півтора лїктя понад улицю, — але стояло на самім березї потока, а беріг був високий і стрімкий, стїною знимав ся на яких три сяжнї. Понад таку пропасть Борис ходив цїлими годинами; у других сьвіт крутив ся, коли тільки з боку глядїли на него, а йому байдуже. Раз якось Міхонський переходив туди і побачив його при тім занятю. Думав, що хлопець побачить його і втече, але Борис ішов спокійно, рівно, не змигаючи оком з поручя і нїчого більше не бачив. Похожий був на люнатика. Міхонський підійшов аж просто него і крикнув:

— А ти що робиш?

Борис оглянув ся, змішав ся; Міхонському бачилось, що він от-от захитаєть ся і упаде, — тож прискочив і вхопив його за руку. — Що се ти робиш? — повторив учитель.

— Про... про... про... — лепотїв хлопець, мов вкопаний, стоячи на місци, на поручю.

— Злїзь на землю і говори порядно! — строго сказав Міхонський.

Борис зіскочив з поручя, але на вчителеві допитити нїчого не вмів відповісти.

— А лекції на завтра вмієш?

— Вмію.

— А задачі, препарації маєш?

— Маю.

— І чогож ти ходиш туди?

— А щож маю робити? — простодушно запитав Борис.

— Алеж тут можеш вязи зломити.

— Нї, не зломлю.

Міхонський заінтересував ся занедбаним хлопчиною. На годинах альґебри мав він з ним муку: анї стати, анї крейду взяти, анї писати, анї говорити порядно він не вмів, але за то в відповідях його учитель бачив розум і пробуджуючу ся власну думку.

— Де ти живеш? — запитав Міхонський Бориса. Той показав.

— Ходи, хочу подивити ся.

Борис попровадив його.

— Як тут вохко! як тут брудно! як тут тїсно! Який тут галас! Яка тут задуха! — раз по раз викрикував Міхонський. Ну, і не диво, що ти волиш по поручю лазити, нїж тут сидїти. Тут сидїти, то смерть! Чому тебе батько де инде не намістить?

— Бо сей господар його знайомий.

— Як маєш вільний час, то приходи до мене, — сказав учитель. — Ти знаєш де я живу?

— Знаю.

— Прийдеш?

— Прийду.

Але Борис не ішов до Міхонського. Міхонський жив в гарнім домику над Сяном. Переходячи поуз того домика, Борис нераз бачив гарне, панське уряджене в його нутрі і встидав ся іти туди. Минув тиждень. Міхонський немов і забув про Бориса, хоч три рази держав години в його клясї. Аж за четвертим разом викликає Бориса до таблицї. Живо забилось серце у хлопця, весь спаленів, але напружаючи всї сили духа і тїла, старав ся зручно вийти з лавки, стати при таблицї, взяти в праву руку крейду а в ліву губку, словом робити усе так, як Міхонський любив. А Міхонський стояв з боку і пильно дивив ся на него, не кажучи й слова. Тїлько всьміхав ся з за своєї густої, чорної бороди, але Борис того не бачив.

— А з него може славний хлопець вийти, — сказав він нїби сам до себе, але так, що цїла кляса учула; і Борис учув. Серце його заметалось, затрепетало якоюсь радістю; він почув встид, що не заслужив на таку добрість учителя, що не додержав даного йому слова. Міхонський продиктував йому якесь завданє, Борис написав, і по короткім розмислї спокійно, не спішачись, по порядку приняв ся розвязувати його. Міхонський ходив на пальцях по клясї і любував ся.

— Добре! — сказав він, коли робота була зроблена, — добре, дуже добре! Сїдай на місце.

Борис поклав крейду й губку і сїв.

— Гов, — скрикнув нараз Міхонський, немов нагадавши собі щось. — Борис Граб! А скажи но ти менї, хто є найбільший дурень в тій клясї?

— Я! — сказав Борис, майже не надумуючись.

— Для чого?

— Бо дав слово прийти до пана професора, а не прийшов.

— А для чого не прийшов?

— Бо... бо... бо... Борис запяв ся, почервонїв по самі уши — і заплакав.

— Ага, бачиш, — сказав Міхонський. — А ти на другий раз не будь дурень і приходи.

— Прийду.

Від того часу Борис почав вільними хвилями ходити до Міхонського. Той з разу мусїв освоювати його, добротою і ласкою зєднати собі його повне довірє, а відтак приняв ся „цивілізувати" сего дикаря. Почав від того, що навчив його порядно ходити, прямо, не переважуючись з боку на бік, з піднесеним лицем, навчив кланятись, сїдати, навчив тої акуратности і економії у всїх рухах, словах і поступках, котра, як він говорив, повинна цїхувати розумного, осьвіченого і практичним житєм живучого чоловіка. Він приняв ся робити з ним хатню ґімнастику, щоб призвичаїти його до прецизії і скорости в рухах. Він постарав ся і винайшов для него инше, здоровійше помешканє, як раз у столяря, і велїв Борисови вчитись столярства. Книжок поки що він не давав йому нїяких; доволї з тебе і шкільних, на инші опісля черга прийде,— говорив він. Тепер роби на варстатї! І Борис робив. Аж в пятій клясї Міхонський, бачучи, що хлопець і фізично виробив ся, як дубчак здоровий став та моторний та цїкавий, і що дух його доволї окріп і привик до методичної працї, почав давати йому книжки до читаня з своєї бібліотеки. Зачав, розуміє ся, від тої азбуки людськости та цивілїзації, від Одиссеї, котру дав хлопцеви читати в німецькім перекладї. Борис перечитав безсмертну поему одним духом за кілька день, і приніс Міхонському книжку назад з подякою.

— А що, прочитав?

— Прочитав.

— Ну, розкажи менї, що ти прочитав?

Борис приготований був на те питанє. Він розказав Міхонському зміст поеми, дїтським звичаєм підносячи більш чудесні тр фантастичні пригоди, а поминаючи битові картини.

— Ну, добре, — сказав Міхонський, — але знаєш ти що, се тільки одна половина Одиссеї, оте все, що ти менї тут розказав.

— Одна половина! — скрикнув здивований хлопець.

— Еге, одна половина.

— Значить, є ще й друга?

— Є й друга.

— А де є? Може можна просити пана професора?

— Отут є! В тій самій книжцї. Возьми її і прочитай ще раз, а тодї розкажеш менї й другу половину.

Борис був троха розчарований; взяв книжку, але кілька день не мав охоти брати ся на ново до читаня.

— А що, находиш другу половину Одиссеї? — запитав його Міхонський.

— Нї, не находжу.

— А читаєш ще раз?

— Читаю.

— Не бреши, Борисе! — на пів лагідно, на пів жалїбно скрикнув Міхонський. — Ти не зачинав другий раз читати, а тоб на певно знайшов і другу половину. Правда, що не зачинав?

— Не зачинав, — сказав завстиданий Борис.

— То-то й є. Адже я знаю, що такий розумний хлопець як прочитає таку розумну книжку, як Одиссея, то мусить найти й другу її половину.

Ся розмова глубоко кольнула Бориса. Він постановив собі нїколи не брехати і взятись зараз-же другий раз читати Одиссею. Тепер, знаючи її зміст, він читав її помалу. Живі битові картини поеми насували йому на память рівно живі картини того сільського житя, яким, жив його батько серед якого й сам він від малу виростав. Чим дальше вглубляв ся в поему, тим більше блїдли в його памяти фантастичні пригоди та мітольоґічні дивогляди, а за то тим яркійше визначувались картини сільського віча, подорожі кіньми, сільського празнику, перучих на річцї дївчат, гостини, саду, сільських ігрищ, житя пастуха в поли і т. д. Прочитав другий раз поему з далеко більшим інтересом, як перший раз, і Міхонському сим разом розказав зовсїм инший зміст, як першим разом. Живі споминки з власного житя додавали його оповіданю ще більше сьвіжости, ясности і виразу.

— А видиш, — сказав Міхонський, стараючись не показати своєї радости. — Правда, що ся половина рівно цїкава, як і тамта, котру ти менї розказав першим разом?

— Іще цїкавійша! — сказав Борис.

— А чому цїкавійша?

— Тому... тому... Борис хвилю нагадувавсь, немов шукаючи слів, щоб виразити те, що не зовсїм ще ясно накльовувалось в його душі. — Я думаю... Менї представляє ся цїла Одиссея як дім. Отсї образи з житя, то фундамент, то зруб, а тамті чудесні пригоди, то гарні узірчасті оздоби, ґанки, дах.

— Браво! — сказав Міхонський. — Виджу тепер, що тобі можна й другі книжки давати читати!

Від того часу під проводом Міхонського Борис прочитав усї найкраспі твори Ґетого, Шіллєра, Лєссінґа та Віллянда. Щоб прочитати Аріоста, Данта і Тасса, він вивчив ся італїйської мови; щоб прочитати Ляфонтена, Молієра і Расена — французької. Міхонський старавсь виробляти його смак, дискутуючи з ним о тих творах чільних майстрів всесьвітної лїтератури. Для зрозуміня тих творів він заставляв Бориса читати докладні житєписї їх авторів, збірники їх листів, історію часу, в котрім вони жили, приучував його розуміти всякий твір людського духа на основі того часу і тих живих взаємин людських, котрих він був витвором і виразом. Жива основа, — ось на що головно старав ся Міхонський звернути увагу свого улюбленого ученика. І звільна, з поза артистичних і поетичних дискусій висували ся у-ваги о самім житю людськім, о сучасних працях і змаганях людського духа, о сучасній науцї історичній, природничій і суспільній. Міхонський був чоловік широкої осьвіти, також колишний еміґрант; загнаний обставинами житя в глухий галицький городок, він чув потребу хоч якої небудь духової, свобіднійшої і шкільним реґуляміном не приписаної роботи, і вдоволяв ту потребу працею над ширшою, свобіднійшою осьвітою бодай одного, найспосібнійшого з поміж своїх учеників.

Але на розвою тїла і розуму не кінчилась виховуюча дїяльність Міхонського, — розвій моральної істоти чоловіка займав у него трохи чи не найважнїйше місце. Правда, моральність понимав він далеко ширше і гуманнїйше, нїж її понимають звичайно ґімназіяльні учителї і шкільні реґуляміни. На всїх протоколах ґімназіяльних конференцій, де виключувано учеників за гру в карти, піятики, зносини з дївчатами, стояло імя Міхонського між голосуючими проти виключеня, і то звичайно таких голосуючих був усего він один. „Я не похваляю тих поступків — говорив він, — але одно те, що вони все таки не такі вже смертельні гріхи, щоб за них морально убивати хлопця, а друге те, що всему тому в великій мірі ми самі, ми учителї, винні! Займіть, заінтересуйте хлопця наукою, давайте йому з себе приклад справдї духового, наукового житя, то він прилипне до вас всею душею і не подумає навіть о піяньстві і картах. А що до дївчат — ет, і говорити не стоїть те, що вже давно воробцї повинні-б на дахах цьвіркати!" Звісно, такі його слова справи не поправляли; учителї не вагували ся „морально убивати" що року по кілька або й по кільканайцять молодих людий за такі проступки.

Борис, для котрого Міхонський зробив ся правдивим духовим батьком, анї не подумав нїколи про карти та піятику. Тай нїколи йому було; завсїгди множество роботи, і то роботи такої приманливої, що нїякими картами, нїякою піятикою його від неї не відтягнеш. А поза тою дрібною, щоденною роботою виднї-лись такі обширні, сьвітлі і безконечні горизонти нової, ще краспої і приманливійшої роботи, що забутись хоч на часок, заголомшитись чи то картами чи трунком Борис уважав би для себе простою стратою, а не приємностю.

Ми вже бачили, яким простим, натуральним способом Міхонський розбудив в хлопячій душі постанову — нїколи не брехати. Дальше вихованє тільки зміцнювало ту постанову, утвердило її незрушимо. Живучи в ненастанній, але ріжнородній і длятого не томлячій працї, Борис привик, добре обраховуватись з силами, приступаючи до якої небудь роботи; привик рахуватись із словами; не обіцював такого, чого не міг сповнити, а обіцявши, всїх сил докладав, щоб таки сповнити. Длятого не попадав нїколи в таке фальшиве положенє, де-би мусїв крутити, вибріхуватись, як то кажуть „милити очи". Товариші знали, і високо цїнили його словність. Коли котрий запитав ся його о що небудь, то міг бути певний, що Борис або скаже йому відповідь зовсїм докладну, або скаже прямо, що сего не знає. На пів жартом його прозвали „Епамінондом", вичитавши в виписах Шенкля реченє про того старинного героя „qui nec joco quidem mentiretur". Під назвою „Епамінонда" знала Бориса вся ґімназія.

Іван Франко.

„ДУШПАСТИРЬ“ є се прекрасна, щиро-руська церковно-народна ґазета.

Вона виходить у Філядельфії кождого місяця і подає красні духовні науки, ріжні річи релігійно-морального змісту та відомости зі сьвіта. В Душпастир-і печатають ся важні для всіх оголошеня гр. кат. Епископскої канцеляриї. Є там красні образки (ілюстрациї) Сьвятих і описи їх житя. Не брак там навіть веселих і здорових жартів.

„ДУШПАСТИРЬ“ коштує на цілий рік так в Америці як і в старім краю дуже мало, бо лише 1 дол. 20 центів.

Гроші на „Душпастиря“ треба посилати почтовим переказом (money-order-ом) на адресу:

Rev. Zachary Orun, 821 N. Franklin St., Philadelphia, Pa.

ДАРОМ! ДЛЯ МУЖЧИН І ЖЕНЩИН.

Самаританська Санаторія в Детроіт, Міч. предкладає інтересну жертву. Кождий мужчина чи женщина без огляду на вік можуть дістати на спробунок найліпші наші ліки без ніяких зі свого боку коштів. Навіть почту ми оплачуємо самі. Надісланий лік ви можете пробувати на самоті у своїм власнім домі, а ся проба не буде вас коштувати ані цента. Щонебудь вам долягає, пишіть во лік. Слабосильні та підупаші мужчини; виснажені, переправцьовані — мужчини недужі задля злих привичок; мужчини і женщини, терплячі на гостець (ревматизм), занечищене крови, гемороіди, нирки, міхур або печінки; мужчини і жінки, що стратили апетит або такі, що терплять в наслідок тайних недуг — всі такі мужчини і женщини повинні до нас написати по безплатну спробу лічення. Ми маємо таку методу, що вилічимо вас у вашім власнім домі, хочби і на тисячу миль від нас, зовсім так, якби ви явили ся на оглядини особисто.

Пишіть ще нині задля вашого власного добра. Тямте, що як тільки напишете сейчас і покличете ся на отсю часопись, дістанете даром пробний лік, діяґнозу і нашу книжку. Ми маємо санаторію, одинюку в своїм роді в цілих Злуч. Державах, і ви можете пробувати наші ліки на наш кошт. Пишіть на адресу: 8-33

The Samaritan Supply Co.,
175 Michigan Ave., Detroit, Mich.

Найвисше забезпечене $100.000.00

Читайте з увагою!

Не дайте дурити ся агентам крикливою і брехливою рекламою. Як вам хто говорить, що ручить за се або те, то ви запитайте цигана, чим він ручить і де його зарука? Відвічальний Агент і банкир складає заруку в державну касу. Заки повірите кому свій гріш, чи то до переховання, чи переслання до старого краю, попереду переконайте ся, чим і як хто ручить за ваш тяжко запрацьований гріш. Я вложив в державній касі як заруку для вас

СТО ТИСЯЧ ДОЛЯРІВ.

Тому тямте, що треба уникати непевних банкирів. До ваших послуг є старий, опитний Агент, який висилає 100 корон за $20.43, 200 корон за $40.85, 500 корон за $102.00, 1000 корон за $204.00. Продає шифкарти до Европи і до Америки, робить контракти, повновласти та полагоджує військові справи, а усе то робить

— дешево, совісно і точно. —

Пишіть по подробиці курсу і ціни шифкарт.

Відповідаю відворотною почтою, а всяку пораду даю безплатно.

HENRY J. SCHNITZER
141 Washington St., New York. 46-19

Найвисше забезпечене $100,000.00

НАЙНИЗШІ ЦІНИ. НАЙНИЗШІ ЦІНИ.

ВЖИВАЮЧІ ТЮТЮН.

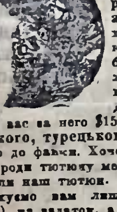

Поможіть нам оголошувати наш тютюн між вашими приятелями, а ми дамо вам сей красний 15-доляровий, позолочуваний годинник даром (дамський або мужеський). Подвійні коверти гарно ґравіровані, хороший десень, швайцарський осередок нікльований, каміні-рубіни, ходить знаменито, досконало приспособлений, накручуваний бічною галкою, час показує дуже докладно й точно. Таким самий взорець як виґравірований на коверті 14-кар. солідний золотий годинник, з 20-літною порукою. Торговці зажадали би вас за него $15.00. Ми пішлемо вам у $6.00 вартости нашого австрійського, турецького, російського і боснацького тютюну на папіроси або до фаjки. Хочемо, щоб ви нам помогли оголошувати наші знамениті роди тютюну межи вашими приятелями і тим способом розповсюднювали наш тютюн. Він є один з найліпших на цілім сьвіті. За тютюн рахуємо вам лише $6.00. Ви пишліть нам тільки 50 центів (марками) на задаток, а останок $5.50 заплатите свому експресовому агентови, коли будете екзамінувати тютюн і годинник. Як вишлете нам повну квоту $6.00 з вашим замовленєм, ми пішлемо вам з годинником цінний ланцушок даром. Дістанете всьо нами обіцяне, або звернемо гроші. [illegible] віря, тож не ждіть, а присилайте сегодни ваше замовлене і [illegible] сей хороший годинник даром.

АҐЕНТИ ПОТРІБНІ. EUROPEAN TOBACCO CO.
33 LEONARD ST., DEP. 52, NEW YORK.

ВАЖНЕ ДЛЯ РОБІТНИЦЬ!

Руське Бюро Праці. Порядні заняття уділяє ся женщинам по приватних плейсах і ресторантах. Дівчат потреба зараз. Плейси до вибору. Платня добра, а правна порада безплатна. — Просимо удаватись до нас в подібних справах. В. Стефанов і Мих. Угорчак, „New Manhattan“ Employment Agency, Tel. 5484 Orchard

161 E. 4th Str New York City

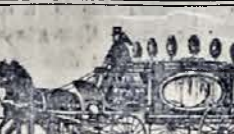

Петро Ярема

руський погребник

випозичає кераті на весіля, хрестини і всякі другі забави.

115 Ave. A., NEW YORK, N. Y.
(між 7-ою а 8-ою ул.)
Телефон: Orchard 2568. 5—

Русини Пітсбурґа! ЧИ ВИ ЗНАЄТЕ, ЩО ГРОШІ — ТО СИЛА?

Старайтесь пізнати та почніть складати свої ощадности в стейтовім Банку на розі ул. Carson-a і 14-ої. Сей банк є одним з найстарших і найпевніших банків, що цілковито забезпечує Ваші ощадности. У нас складають ся гроші церковні, братські, сирітські і ин. Кождий, що має у нас гроші, отримує на бажане звіт стейтових контрольорів.

Продаємо корабельні карти на найліпші лінії, а гроші до краю висилаємо по почтовім курсі

German Savings and Deposit Bank
Cor. 14th & Carson St.,
South Side, Pittsburg, Pa.

И. Е. Рот, през. А. П. Міллер, кас. Ол. Бучак, ур. банк.

Россійсько-Американська Лінія.

Одинока без пересїданя поміж Америкою і Росією.

Пароходи відпливають з Ню Йорку
„Лїтуанія“ — 25-го марта 1911
„Росія“ — 8-го цьвітня
„Курск“ — 22-го цьвітня
„Бірма“ — 13-го мая

Нові, двотрубові пароходи „Курск“, „Россія“, „Бірма“ і „Лїтуанія“ правильно курсують поміж Америкою і Росією що дві неділї. Се є одинока лїнія без пересїданя. Пасажири сеї лїнії можуть порозуміватися своєю рідною мовою та дістають свої народні страви.

Величезну догідність сеї лїнії без пересїданя можуть посьвідчити тисячі пасажирів, що їхали пароходами сеї лїнії.

Більше подробиць подадуть наші агенти або головне заступництво лїнії:

A. E. Johnson & Co.,
Gen. Pass. Agents,
27 Broadway, New York.

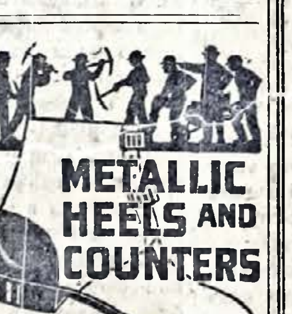

Металеві обцаси і запятки.

Для майнерів, каменярів, фармерів і всіх, що роблять при тяжкій роботі

Зроблені зі сталї, легкі до ношеня, самому можна їх наложити або кождий швець Вам їх наложить. Ваш купець має їх на складї враз з чоботами.

Пишіть по книжочку з поясненями.

United Shoe Mashinery Co.
Boston, Mass.

THE FIRST NATIONAL BANK OF MINERSVILLE, PA.

Капітал $50.000.00. Надвишка і нерозділені зиски $93.000.00.

Заснований 1864 року.

Праваджує загальний банковий бизнес. Видає міжнародні мон ордери, драфти і пересилає гроші до всіх частий сьвіта, позичає гроші на реальности. Депозити сего банку подвоїлись протягом послідних 5 літ і виносять тепер около $500.000.00.

Гроші пересилає через фірму Knauth Nachod & Kuhne, New York, N. Y.

ЦІНИ І ПРАВИЛА ОГОЛОШЕНЬ В „СВОБОДІ“.

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 5 місяців до року) платять ся після спецьяльної тарифи, яку интересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно один раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза“.

ОГОЛОШЕНЯ ТЕАТРАЛЬНИХ ПРЕДСТАВЛЕНЬ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центів від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і инші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 центів.

2) Належитість за всяке оголошене мусить бути прислана згори та в цілости. В противнім разі оголошене безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошене мусить бути в редакциї на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім оно має бути поміщене. Оголошень телефоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошене несовісної фірми; кромі сего редакция доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошене, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошеня.

9) Оголошеня мусять бути писані пером; виразно і на одній стороні почеру.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

~~~~ Свій до свого! ~~~~

ШИФКАРТИ

Руська Корабельна Аґенція Григорія Кунашевського
члена Руського Народного Союза.

ВАЖНЕ! Як заїхати до старого краю або спровадити кого до Америки скоро і вигідно, а не видати богато гроший? На се питане дістанете відповідь з важними поясненями, скоро напишете лист (посткарта вистарчить) до Руської Корабельної Аґенциї. Переконаєте ся, що лиш у нас можете купити шифкарту за найтаньшу ціну. 3—

Поучене для жиючих по контрах!

Єсли уже рішилисьте ся їхати до старого краю, а хочете, щобисьте не спізнили ся на шифу та не блукали по дорові, то перед виїздом повідоміть нас, коли і котрим треном виїдете, то ми вишлемо аґента, котрий стрітить Вас на стациї. В случаю спізненя на трен, то як прибудете до Ню Йорку, не ідіть, шукаючи на сліпо, та не віддавайте ся в руки всїляких невідповідних людий, яких часто спітнаєте по улицях при стациї, а котрі лише задурюють, обдеруть та ще й виськають чоловіка. Зателефонуйте зі стациї до Руської Корабельної Аґенциї; нумер нашого телефону є 887 ORCHARD, а наш аґент сейчас прибуде і на Ваше жадане має Вам показати лист, котрий Ви нам писали і услужити чесно, як Р. К. Аґенція вимагає. Виїжджаючи до Ню Йорку, беріть нашу адресу зі собою, застосуйте ся до нашого поученя; оно богато обезпечує пасажира, а нічого не коштує. До нас приходять що дня люди, котрі ходили до чужих аґентів, а опісля прийшли і переконали ся, що у свого чоловіка найлучше.

В нашім Бюрі полагоджують ся всякі справи так старокраєві як і американські. Хто отже має яку справу, нехай удасть ся особисто або віднесе ся листовно на адресу:

G. KUNASHEVSKY
179 East 3rd Str., New York, N. Y.

ПЕРША АМЕРИКАНСЬКА „РИЗНИЦЯ“

під покровом свв. Арх. Михаїла.

„RYZNYCIA“, 114 Chestnut Street, SHENANDOAH, PA.

Має склад і виріб річей церковних як:

Фелони чорні від .... $30—65.00
Ризи сьвітлі від.......... $35, 40, 55, 60, 80 і висше
Стихарі від.. $6.00 „
Ручники, илитони, хоругви з образами від $30.00 і в.
Чаші від............................ $20, 35, 40, 50 і висше
Ліхтарі, Служебники, Евангелія від $20, 45, 55, 60 і 80.00 дол.

Цьвіти на престол і до сьвічок по ріжній ціні.

Приймає ся замовлення на нові річи і до направи старі ризи.

ВИРОБЛЯЄ СЯ ВІДЗНАКИ БРАТСКІ, ПАСИ і проче.

Сьвітло церковне:

СЬВІЧКИ ВОСКОВІ (декоровані) з образками по 26 цнт. за фунт, 1 на фунт, 2 на ф., 3 на ф., 4 на ф., 6 на ф., 8 на ф. і 14 на фунт.

Сьвічки воскові ручно декоровані 50 цнт. за фунт, 2 на ф., 4 на ф., 6 на ф. і 8 на фунт.

Тройції ручно декоров. 5, 6.50, 7, 9.50 д. | Угля до кадильниці . . . . . 28 цнт.
Пачка (120) запалячів . . . 24 цнт. | Олива Ґальон . . . . 1.10 дол.

Сьвічки воскові до надставлюваня 3 на фунт 22 цт.
„ „ 4 на ф. і 6 на фунт........... 22 „
Офірки воскові 16 на ф. і 18 на фунт .... 22 „
Сьвічки стеаринові.. 16 „
„ „ 4 на ф., кручені 4 на ф., 6 на ф. і 1 на фунт.

Сьвічки на престол (extra) 37 цт. за фунт, воскові жовті 1 на ф. і 6 на фунт 30 цнт.

Кадило 50 і 55 цнт. за фунт.

Ґрафофони і фоноґрафи по фабричній ціні.

ТЕПЕР САМЕ ЧАС КУПИТИ СОБІ ГОВОРЯЧУ МАШИНУ І З ОДНОГО ДОЛЯРА ЗРОБИТИ ДВА

Отся велика 25-долярова говоряча машина але лише за готівку коштує $14.50.

До кождої такої дуже хорошої машини даємо 2-літну ґваранцію і 3 подвійні 10-цалеві руські рекорди даром. Ми маємо 25 нових [illegible] українських рекордів. Скринка від фоноґрафу має 12 цалів, висока на 6 цалів, труба довга на 19 цалів, а в середині 16 цалів широка.

Инші фоноґрафи продаємо на місячні сплати. Зажадайте від нас цінника фоноґрафів, рекордів, музичних інструментів, годинників і бритов. Каталоґ висилаємо даром.

GLOBE RECORD & SUPPLYCO., 129 E. 7th St., New York.

ДАРОМ вилічите себе самі!

Ліки „Galen“ вилічили тисячі людий, вони вилічать і Вас. Пощо платити великанські суми гроший за лічене, наколи Ви можете вилічити себе самі і таньо. Пришліть свою точну адресу, імя і прозвиско і пишіть який нумер з 10 ліків Ви хочете, а ми Вам зараз вишлемо одну пробку даром. Rumalina лічить ревматизм, невральґію. Pepsola лічить болізни жолудка і т. п. внутрішні недуги. Fortola, патентований лік для нервозних, ослаблених та утративших полові сили. Sanquinola вилічує лихорадку, малокровність і др. Asmola лічить зі знаменитим успіхом всі грудні болізни, як чахотку, астму і хронічний кашель. Virola лічить трипер, виливи і т. п. Hemora вилічить в короткім часі гемороіди і затроєне крови. Merpota цілковито лічить сифіліс і рани по тілї. Pelocresce являє ся хорошим ліком проти випаданя волося і болю голови. Profilacta вилічує в короткім часі всі жіночі недуги. Пишіть до 10—13

GALEN CHEMICAL CO., 1947 Broadway, New York City.

Лічу лишень мущин!

Спеціяльні і заразливі слабости мущин.	Чи Ви єсьте діткнені якою спеціяльною слабостію і чи хочете віддати ся під опіку досвідного лікаря?
Занечищене крови; скірні висипки; болї в роті, горлї і на язиці.	Чи Вам випадає волося? Чи чути Вам з уст і чи маєте неприємний віддих? Чи болять Вас зуби або кости? Чи маєте біль голови або [illegible] і в інших частях тїла? Я ручу Вам за знамениту опіку в [illegible] висних случаях.
Недомаганя мочеві; блуди молодости; запаленя; корчі і неправильности артерій.	Чи не допустились Ви проступку проти прав здоровля і природи? Чи не відчуваєте болю в хребті? Чи єсьте зажурені? Чи єсьте надмірно нервові, ослаблені і чи не тратите енерґії? Чи чуєтесь немічні, пригноблені і неспосібні виконувати Вашу працю як попередно? — Приходіть до мене а я Вам поможу вилічитись.

Порада і оглядини безплатні.

УРЯДОВІ ГОДИНИ: Від 10-ої рано до 4-ої попол. і від 6-ої до 8-ої вечер. В неділї і сьвята від 10-ої рано до 1-ої попол.

Dr. GEARY
151 West 23-rd St., New York, N. Y.

Зголошуючі ся по опіку лікарську мусять явити ся особисто до оглядин, позаяк листовними порадами неможливо як слід лічити слабостий. Не пишіть до нас, але приходіть самі. 45-18

Одинока взірцево урядження

ДРУКАРНЯ „СВОБОДИ“

затрудняє добре вишколений друкарський персонал, посїдає найновійші машини, як тоже ріжнородні гарні черенки і прикраси.

Виконує

всякі друкарські роботи

точно, гарно і по низьких цінах.

Впов. Родиниці, як тоже Відділи і члени Р. Н. Союза повинні з всякими друкарськими роботами удавати ся лише до своєї друкарні „Свободи.“ — Адрес:

184 Hudson Street, New York, N. Y.

Позір Братства!

Роблю всі братські річи найліпше і найкрасше, з найліпшого матеріялу за дуже приступні ціни і за роботу ґарантую. Продаю книжки і на жадане посилаю цінник.

Єсьм довголітним членом Р. Н. Союза. Проч з чужими; удавайте ся до свого! Мій адрес:

STEFAN KALAKUKA
215 Moran Court, Scranton, Pa.

Ш. з 17 камінями

желізничий годинник

для мущин і жінок, накручує ся без ключика, позолочуваний, з ґваранцією на 20 літ, подвійні куверти красно вирізані. Ходить безусловно точно на спеціяльно зроблений для людей, котрі роблять при желізницях, і ґарантує ся на 20 літ. Незвичайна нагода. — Ми вишлемо сей годинник на кожду адресу за посліплатою (C. O. D.) $5.75 і за зворот пересилки, з тим привілейом, що кождий може його оглянути, і если єму не подобає ся — то тоді не потребує платити ані одного цента. За такий годинник у иньшого купця треба заплатити 35 дол. Дуже гарний 14 кар. золотом позолочений ланьцушок з дармовисом — додає ся даром до кождого годинника.

EXCELSIOR WATCH CO.
1161 Athenaeum Building, Chicago, Ill.

Книжки

які можна дістати в друкарні „Свободи“:

	цнт.
Америка	15
Борба клас і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з обр.	35
В Старім і Новім краю	25
Дещо про зьвірята	30
Еміґрант	15
Жовнір	10
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізациї і т. п. в Спол. Державах	15
Зуб за зуб	10
Коротка Історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казка про Жидів	15
Книжка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Навернений грішник	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Новий Завіт	2.00
О підземних скарбах	25
Оповіданя	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Розмова Поляка з Русином	10
Псалтир	1.00
Релїґійні віруваня	20
Русько анґлійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люде	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Сонник	30
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Які то є люди на землї, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Молитвенник малий	1.50
Вінець	1.50
Зборник	2.30
Бог Надежда моя	$2.50
Хлїб души	2.50
Друг Души	1.50
Друг Души (в зв. опр.)	75

Пишіть на адрес
Swoboda
184 Hudson St
~~~~